

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
на тему: «Операції банків на ринку цінних паперів: сучасний стан та
перспективи розвитку»

Виконав: студент групи ФК 23-1м
спеціальність 072«Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
Швайка Євгеній Миколайович

Керівник _____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент _____
(місце роботи)

(посада)

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Дніпро – 2025

АНОТАЦІЯ

Швайка Є. М. Операції банків на ринку цінних паперів: сучасний стан та перспективи розвитку.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2025.

У роботі розглянуто теоретичні аспекти банківських операцій на ринку цінних паперів, включаючи сутність, види та механізми їх здійснення. Проведено аналіз діяльності ПриватБанку на ринку цінних паперів за останні три роки, зокрема оцінено його фінансові показники, виявлено проблеми та ризики, пов'язані з управлінням портфелем цінних паперів. Вивчено міжнародний досвід банківських операцій на ринку цінних паперів та запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності операцій банків в Україні, адаптованих до сучасних економічних умов.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота подана на 70 сторінках, містить 18 таблиць, 10 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел включає 62 найменування.

Ключові слова: банківські операції, ринок цінних паперів, інвестиційна діяльність, фінансові ризики, банківська система.

ANNOTATION

Shvayka Y. M. *Bank Operations in the Securities Market: Current State and Development Prospects.*

Master's qualification thesis for obtaining the degree of Master in specialty 072 "Finance, Banking, Insurance, and Stock Market." – University of Customs and Finance, Dnipro, 2025.

The thesis examines the theoretical aspects of banking operations in the securities market, including their essence, types, and implementation mechanisms. An analysis of PrivatBank's activities in the securities market over the past three years has been conducted, specifically assessing its financial performance, identifying problems and risks associated with securities portfolio management. International experience in banking operations in the securities market is studied, and recommendations are proposed to improve the efficiency of banking operations in Ukraine, adapted to modern economic conditions.

The master's thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references, and appendices. The work comprises 70 pages, including 18 tables, 10 figures, and 3 appendices. The list of references contains 62 sources.

Keywords: banking operations, securities market, investment activity, financial risks, banking system.

ЗМІСТ

ВСТУП	3	
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	7
РОЗДІЛ 2	АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ ПРИВАТБАНКУ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	23
2.1	Загальна характеристика діяльності ПриватБанку: історія, структура управління, місце на ринку банківських послуг	23
2.2	Оцінка фінансових показників ПриватБанку у контексті операцій з цінними паперами за останні три роки	33
2.3	Виявлення основних проблем і ризиків в управлінні портфелем цінних паперів ПриватБанку	41
РОЗДІЛ 3	ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	49
3.1	Світовий досвід операцій банків з цінними паперами та його адаптація до умов України	49
3.2	Розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності операцій ПриватБанку з цінними паперами	56
ВИСНОВКИ	67	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71	
ДОДАТКИ	78	

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ефективне функціонування банківської системи є ключовою умовою стабільності та розвитку економіки будь-якої країни, зокрема й України. Одним з найважливіших аспектів стабільності банківської системи є правильне регулювання банківської діяльності, яке здійснюється через систему пруденційних нормативів. Ці нормативи не лише сприяють зниженню фінансових ризиків, але й забезпечують виконання банками своїх зобов'язань перед клієнтами, що важливо для підтримання довіри до фінансової системи та залучення інвестицій. В умовах постійних економічних та фінансових викликів, таких як інфляція, девальвація національної валюти та глобальні економічні кризи, пруденційні нормативи набувають особливого значення для забезпечення стійкості банків та запобігання можливим фінансовим проблемам.

Незважаючи на існуючі нормативи, проблеми їхнього виконання та відповідності сучасним вимогам залишаються актуальними. У багатьох випадках банківська система не завжди може швидко адаптуватися до нових економічних реалій, а також має труднощі в оновленні методів контролю та оцінки фінансових ризиків. Враховуючи сучасні тенденції глобалізації фінансових ринків, зростаючий вплив міжнародних стандартів та вимог до фінансової прозорості, стає очевидною необхідність вдосконалення механізмів регулювання та нагляду за банківською діяльністю в Україні. Актуальність цієї теми зумовлена також недостатньою кількістю досліджень щодо ефективності функціонування системи пруденційних нормативів в умовах економічної нестабільності та високої волатильності фінансових ринків.

Не менш важливою є проблема забезпечення прозорості та ефективності самого процесу встановлення пруденційних нормативів. Сучасна система банківського регулювання в Україні потребує постійного вдосконалення, щоб відповідати вимогам міжнародних стандартів та забезпечувати банківську стійкість на всіх рівнях. Це включає в себе не лише адаптацію до змін у законодавстві, а й активне впровадження новітніх технологій для моніторингу та аналізу фінансової

діяльності банків. Крім того, важливим є вивчення досвіду інших країн, де система пруденційних нормативів уже адаптована до нових фінансових реалій, що дозволить покращити національну практику банківського регулювання.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз сучасного стану операцій банків на ринку цінних паперів та розробка рекомендацій щодо перспектив їх розвитку в умовах глобальних фінансових змін і технологічних інновацій.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення наступних **завдань**:

1. Дослідити теоретичні аспекти банківських операцій на ринку цінних паперів, зокрема, вивчити сутність, види та механізми здійснення операцій банками на ринку цінних паперів, а також виявити основні фактори, що впливають на ефективність цих операцій.

2. Проаналізувати діяльність ПриватБанку на ринку цінних паперів, зокрема, охарактеризувати його історію, організаційну структуру та місце на ринку банківських послуг. Оцінити фінансові показники банку в контексті операцій з цінними паперами за останні три роки, що дозволить отримати уявлення про стан його діяльності в даній сфері.

3. Виявити основні проблеми та ризики, пов'язані з управлінням портфелем цінних паперів ПриватБанку, проаналізувати чинники, що можуть впливати на ефективність інвестиційної діяльності банку, а також запропонувати можливі шляхи їх мінімізації.

4. Вивчити світовий досвід операцій банків з цінними паперами та оцінити можливість адаптації кращих практик до умов банківської системи України, зокрема, в контексті особливостей економічної ситуації та банківського регулювання.

5. Розробити рекомендації щодо підвищення ефективності операцій ПриватБанку з цінними паперами, враховуючи як міжнародний досвід, так і специфіку українського фінансового ринку, для забезпечення сталого розвитку банку в умовах фінансової нестабільності.

Об'єктом дослідження є процеси здійснення банківських операцій на ринку цінних паперів, їх взаємодія з іншими елементами фінансової системи.

Предметом дослідження є особливості та проблеми банківських операцій на ринку цінних паперів в умовах сучасних економічних та технологічних змін.

Методи дослідження – для досягнення поставленої мети використовуються такі методи: діалектичний підхід, методи аналізу та синтезу, порівняльний економічний аналіз, статистичний та факторний аналіз, методи моделювання та прогнозування. Використання цих методів дозволяє комплексно оцінити сучасний стан ринку цінних паперів та здійснювані на ньому операції банків, а також оцінити ефективність цих операцій і запропонувати шляхи їх удосконалення.

Апробація матеріалів кваліфікаційної роботи.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення стратегії банківських установ у сфері операцій на ринку цінних паперів, розробки рекомендацій щодо мінімізації ризиків та підвищення ефективності цих операцій в умовах нових економічних реалій.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці, статистична інформація, аналітичні звіти, законодавчі та нормативні акти, фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк» та міжнародні публікації щодо діяльності банків на ринку цінних паперів.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 70 сторінках, містить 18 таблиць, 10 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел складає 62 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Ринок цінних паперів є однією з ключових ланок фінансової системи, що забезпечує акумулювання та перерозподіл капіталу, а також сприяє розвитку економіки шляхом стимулювання інвестиційної діяльності. Банківські операції на ринку цінних паперів відіграють визначальну роль у функціонуванні цієї системи, адже банки виступають не лише як інвестори, але й як посередники, забезпечуючи ліквідність, управління ризиками та доступ до капіталу для інших учасників ринку.

Засади банківських операцій на ринку цінних паперів базуються на багатовимірній природі цих операцій, що включають інвестиційну, комерційну та управлінську функції. Для розуміння сутності цих операцій необхідно дослідити категоріальний апарат та концептуальні основи, що лежать в основі взаємодії банків з ринком цінних паперів. У цьому контексті важливо визначити ключові поняття, такі як «цінні папери», «банківські операції», «ліквідність», «інвестиційний портфель» та «управління ризиками» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Ключові поняття банківських операцій на ринку цінних паперів

Поняття	Визначення
Цінні папери	Фінансові інструменти, які засвідчують майнові права їх власників та забезпечують право на отримання доходу.
Банківські операції	Дії банків, спрямовані на купівлю-продаж цінних паперів, формування портфелів активів, андеррайтинг та кастодіальне зберігання.
Ліквідність	Здатність активів швидко продаватися без значного зниження їх вартості.
Інвестиційний портфель	Сукупність фінансових активів, сформованих з метою отримання доходу чи підтримання ліквідності.
Управління ризиками	Процес ідентифікації, оцінки та зменшення ризиків, пов'язаних з діяльністю на ринку цінних паперів (кредитного, ринкового, ліквідного тощо).

Як зазначає О. І. Береславська, цінні папери виступають фінансовими інструментами, які засвідчують майнові права їх власників та забезпечують право на отримання доходу. У структурі ринку цінних паперів розрізняють первинний та

вторинний ринки, що виконують різні функції. На первинному ринку банки беруть участь у випуску нових фінансових інструментів, тоді як на вторинному забезпечують їх обіг, сприяючи підвищенню ліквідності активів [6, с.22].

Організаційна структура ринку цінних паперів відображена на рис. 1.1.

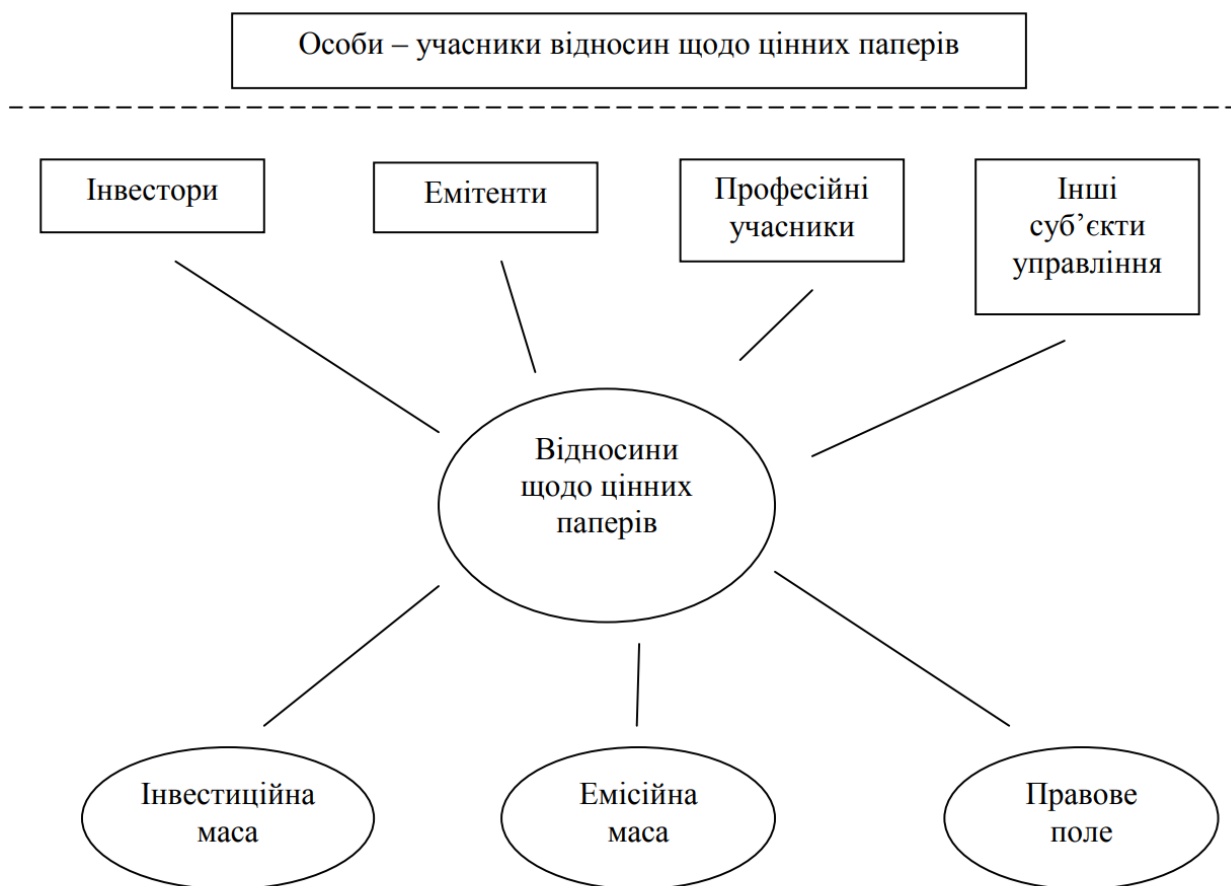

Рис. 1.1. Організаційна структура ринку цінних паперів

Сутнісна характеристика банківських операцій на ринку цінних паперів пов'язана з їх роллю у забезпеченні фінансової стабільності. Банки здійснюють операції купівлі-продажу цінних паперів, формують портфелі активів, забезпечують андеррайтинг нових емісій, а також надають послуги кастодіального зберігання. Ключовим аспектом цих операцій є управління ризиками, зокрема кредитним, ринковим, ліквідним та операційним, які супроводжують будь-яку діяльність на фінансових ринках (табл. 1.2).

Погодимося з думкою О. В. Васильєва, який зазначає, що категоріальний апарат дослідження банківських операцій на ринку цінних паперів включає такі

поняття, як «інвестиційна діяльність банків», «фінансові інструменти», «капіталізація ринку» та «диверсифікація ризиків». Інвестиційна діяльність банків полягає у формуванні збалансованого портфеля активів з метою отримання доходу або підтримки ліквідності. Фінансові інструменти, у свою чергу, є основним об'єктом таких операцій та поділяються на боргові (облігації), пайові (акції) та похідні (деривативи) [9].

Таблиця 1.2

Функції банків на ринку цінних паперів

Функція	Характеристика
Інвестиційна	Формування портфеля активів для отримання доходу чи підтримання ліквідності.
Комерційна	Купівля-продаж цінних паперів на первинному і вторинному ринках.
Управлінська	Управління ризиками, диверсифікація активів, розподіл капіталу між різними класами ризику чи секторами економіки.
Андеррайтинг	Забезпечення розміщення нових емісій цінних паперів серед інвесторів.
Кастодіальне зберігання	Послуги зберігання цінних паперів і забезпечення їх обігу.

Банки виконують особливу функцію на ринку цінних паперів завдяки своїй здатності інтегрувати різні сегменти фінансового ринку. Участь банків у торгівлі цінними паперами сприяє підвищенню ефективності розподілу капіталу та стабільності фінансової системи. Особливе місце у цьому процесі займає андеррайтинг, який полягає у забезпеченні розміщення нових емісій цінних паперів серед інвесторів. Завдяки своїй експертизі банки можуть мінімізувати інформаційну асиметрію між емітентами та інвесторами, тим самим знижуючи ризики невдалого розміщення.

Ліквідність, як вказує О. С. Астаф'єва, є одним із ключових чинників, що визначають ефективність операцій банків на ринку цінних паперів. Забезпечення ліквідності полягає у можливості швидкого продажу активів без значного зниження їх вартості. У цьому контексті важливу роль відіграє вторинний ринок, де банки виступають як маркетмейкери, підтримуючи стабільний попит та пропозицію на цінні папери [3].

Борисова Л. Є. вказує, що розвиток ринку цінних паперів значною мірою залежить від рівня диверсифікації ризиків, яку забезпечують банки. Диверсифікація дозволяє мінімізувати втрати у разі несприятливих змін ринкових умов. Банки застосовують різні стратегії управління портфелями, зокрема розподіл активів за класами ризику, секторами економіки чи географічними регіонами. Водночас, ефективність таких стратегій залежить від якості інформаційного забезпечення та рівня професійної підготовки банківських аналітиків [8, с.37].

Інноваційні фінансові інструменти, такі як похідні цінні папери, суттєво розширюють можливості банків на ринку цінних паперів. Деривативи дозволяють хеджувати ризики, пов'язані з волатильністю ринку, та створювати додаткові джерела доходу. Разом із тим, використання складних фінансових інструментів вимагає ретельного аналізу ризиків та дотримання регуляторних вимог.

Регулювання банківських операцій на ринку цінних паперів, на думку Є Дубогриза, є важливим елементом забезпечення стабільності фінансової системи. Регуляторні органи встановлюють правила щодо капітальних вимог, управління ризиками та звітності, які повинні дотримуватись банки. Наприклад, вимоги Базельських угод передбачають формування достатнього обсягу капіталу для покриття ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю [12, с.31].

Крім того, значний вплив на розвиток банківських операцій на ринку цінних паперів має інтеграція фінансових ринків у глобальну економічну систему. Глобалізація створює нові можливості для банків у вигляді доступу до іноземних ринків капіталу, але водночас посилює конкуренцію та потребує адаптації до міжнародних стандартів і практик [61, с.79].

Таким чином, теоретичні засади банківських операцій на ринку цінних паперів включають комплекс понять і принципів, що відображають багатовимірність та специфіку взаємодії банків з ринковою інфраструктурою. Ці операції є важливим інструментом забезпечення ефективності фінансової системи, стимулювання інвестиційної діяльності та управління ризиками, що робить їх невід'ємною складовою сучасної економіки.

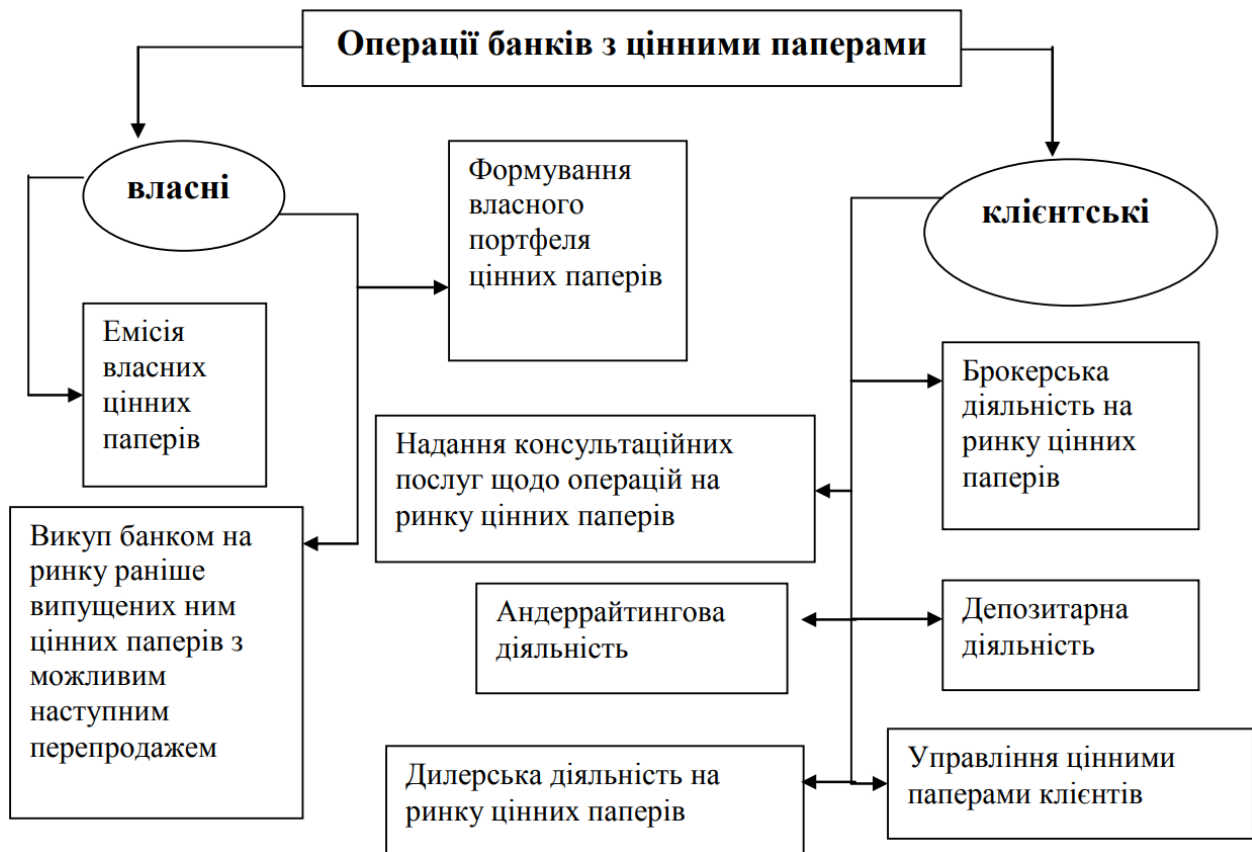

Рис. 1.2. Класифікація банківських операцій з цінними паперами

Законодавча, нормативна та науково-методична база є ключовими складовими дослідження банківських операцій на ринку цінних паперів. Їх систематизація забезпечує глибоке розуміння особливостей правового регулювання, стандартизації процесів і наукового підґрунтя, необхідного для ефективного функціонування банківських установ на цьому сегменті фінансового ринку [56, с.81].

Законодавча база включає в себе комплекс міжнародних і національних нормативно-правових актів, які регулюють діяльність банків на ринку цінних паперів. У міжнародному аспекті ключовими є принципи, розроблені Міжнародною організацією комісій з цінних паперів (IOSCO), які спрямовані на забезпечення прозорості, чесності та ефективності ринку цінних паперів.

Національне законодавство кожної країни адаптує міжнародні стандарти до локальних умов. В Україні базовими актами є Закон «Про цінні папери та фондовий ринок», Закон «Про банки і банківську діяльність», а також Цивільний кодекс

України, який визначає загальні засади цивільного обороту цінних паперів. Важливе значення має Закон «Про депозитарну систему України», що регулює облік та обіг цінних паперів, а також взаємодію банків із депозитарними установами [38-46].

Регуляторні акти, розроблені Національним банком України (НБУ) та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), деталізують і конкретизують положення законів. Наприклад, НБУ видає нормативно-правові акти щодо порядку здійснення операцій банками з державними цінними паперами, які є основним інструментом управління ліквідністю в банківському секторі. НКЦПФР встановлює вимоги до проспектів емісії, ліцензування діяльності на фондовому ринку та звітності, що мають забезпечити належний рівень прозорості ринку (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Законодавча та нормативна база банківських операцій на ринку цінних паперів

Рівень регулювання	Основні документи та рекомендації	Функції
Міжнародний	Принципи IOSCO, рекомендації Базельського комітету (зокрема Базельські принципи управління ризиками)	Забезпечення прозорості, чесності та ефективності ринку; управління ризиками.
Національний	Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок», Закон «Про банки і банківську діяльність», Цивільний кодекс України	Регулювання обігу цінних паперів, взаємодія банків із ринком, захист прав інвесторів.
Регуляторні акти	Нормативні документи НБУ (операції з державними цінними паперами), акти НКЦПФР	Деталізація законодавчих положень, забезпечення прозорості діяльності на фондовому ринку.
Бухгалтерські стандарти	НП(С)БО, МСФЗ	Регулювання обліку операцій із цінними паперами, розкриття інформації у фінансовій звітності.

Серед нормативних документів також важливо виділити акти, які стосуються бухгалтерського обліку та аудиту операцій з цінними паперами. Наприклад, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) та

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) регулюють порядок обліку та розкриття інформації про фінансові інструменти у звітності банків.

Науково-методична база дослідження банківських операцій на ринку цінних паперів включає праці вітчизняних та зарубіжних науковців, що досліджують різні аспекти функціонування цього ринку. Наприклад, теорії ефективного ринку цінних паперів, розроблені Юджином Фамою, є базовими для розуміння поведінки ринків і формування портфелів. У контексті банківської діяльності важливими є дослідження ризиків операцій з цінними паперами, включаючи кредитний, ринковий та операційний ризики [48].

Методологія аналізу операцій банків з цінними паперами спирається на моделі портфельного інвестування, теорії оцінки вартості цінних паперів, а також методики оцінки ризиків. Наприклад, моделі CAPM (модель оцінки капітальних активів) та VaR (Value at Risk) є основними для оцінки ризику та прибутковості інвестицій банків у цінні папери (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Науково-методична база дослідження банківських операцій на ринку цінних паперів

Елемент науково-методичної бази	Приклади та моделі	Значення
Теорії	Теорія ефективного ринку (Юджин Фама), моделі CAPM, VaR	Аналіз поведінки ринків, оцінка ризиків та прибутковості.
Методики оцінки	Оцінка вартості акцій, облігацій, деривативів	Оптимізація структури портфеля, врахування національних особливостей ринку.
Емпіричні дослідження	Статистичний аналіз даних, економетричні моделі	Оцінка впливу макроекономічних факторів, прогнозування ризиків.
Міжнародні рекомендації	Рекомендації Світового банку, МВФ, директиви ЄС (MiFID II, MiFIR)	Інтеграція банківської системи у глобальний фінансовий простір, підвищення прозорості та захисту.

Окремим напрямом дослідження є методологія оцінки вартості державних та корпоративних облігацій, акцій та похідних фінансових інструментів. У цьому контексті важливим є врахування національних особливостей ринків, зокрема їх ліквідності, рівня регулювання, структури та динаміки.

Також слід враховувати рекомендації міжнародних фінансових інституцій, таких як Світовий банк та Міжнародний валютний фонд (МВФ), які стосуються розвитку фінансових ринків та інтеграції банківської системи у світовий фінансовий простір. Ці рекомендації мають значення для формування стратегії розвитку банківського сектору та його діяльності на ринку цінних паперів [52].

Важливо підкреслити, що нормативно-правова база в сфері банківських операцій на ринку цінних паперів є динамічною і постійно змінюється у відповідь на виклики ринку. Наприклад, після світової фінансової кризи 2008 року багато країн посилили вимоги до регулювання банківських інвестицій у цінні папери, запровадивши нові стандарти прозорості та управління ризиками.

У контексті України слід звернути увагу на вплив євроінтеграційних процесів, які зумовлюють гармонізацію національного законодавства з законодавством Європейського Союзу. Це, зокрема, стосується імплементації Директиви ЄС про ринки фінансових інструментів (MiFID II) та Регламенту про ринки фінансових інструментів (MiFIR), які встановлюють високі стандарти прозорості та захисту інвесторів [58, с.223].

Науково-методичний інструментарій доповнюється емпіричними дослідженнями, що базуються на аналізі статистичних даних про операції банків з цінними паперами. Використання економетричних моделей дозволяє оцінити вплив макроекономічних факторів на прибутковість банківських інвестицій, прогнозувати ризики та оптимізувати структуру портфеля [2, с.41].

Таким чином, систематизація законодавчої, нормативної та науково-методичної бази є основою для глибокого аналізу банківських операцій на ринку цінних паперів. Вона забезпечує комплексний підхід до дослідження, враховуючи як теоретичні аспекти, так і практичні інструменти, необхідні для розробки ефективних стратегій банківської діяльності у цій сфері.

Аналіз наукової літератури, присвяченої теоретичним засадам банківських операцій на ринку цінних паперів, свідчить про значну варіативність підходів до визначення сутності цих операцій, їх правової природи та ролі у фінансовій системі. Монографічні дослідження та статті демонструють різні підходи до класифікації

банківських операцій, визначення їх меж і правових аспектів регулювання, що створює поле для наукових дискусій [13, с.14].

У працях зарубіжних авторів, таких як Джон Галл та Бен Бернанке, акцентується увага на взаємозв'язку між банківськими операціями на ринку цінних паперів і фінансовою стабільністю. Зокрема, Джон Галл у своїх роботах досліджує вплив використання похідних фінансових інструментів на ринкову ліквідність та ризики, які вони створюють для банківської системи. Хоча ці роботи мають значний вплив на розвиток фінансової теорії, вони часто нехтують специфікою правового регулювання банківських операцій у різних юрисдикціях.

Українські науковці, такі як Балицька М. В., Бровенко К. С., натомість зосереджуються на адаптації міжнародного досвіду до вітчизняних реалій. Зокрема, Рогач досліджує проблему нормативно-правового забезпечення участі банків у торгівлі цінними паперами, акцентуючи на недосконалості українського законодавства у порівнянні з європейськими стандартами. Проте, критика цих робіт стосується їхньої фрагментарності, адже автори часто аналізують лише окремі аспекти регулювання, ігноруючи комплексний підхід до проблеми [4, с.61].

Інший важливий аспект наукових дискусій стосується класифікації банківських операцій на ринку цінних паперів. Наприклад, І. Белова пропонує розмежовувати операції за їх економічною природою: емісійні, інвестиційні, посередницькі та клірингові. Така класифікація має практичну цінність, але її слабкою стороною є недостатня увага до правового регулювання кожної з категорій операцій, що призводить до певного спрощення юридичного аналізу [7, с.224].

У свою чергу, М. О. Житар у своїх працях зосереджується на інвестиційних операціях банків, підкреслюючи їх важливість для формування інвестиційного клімату країни. Автор пропонує низку заходів щодо підвищення прозорості таких операцій, проте його рекомендації часто залишаються на рівні загальних пропозицій без деталізації механізмів їх реалізації [14, с.165].

Наукові конференції та круглі столи також є важливим джерелом ідей щодо теоретичних засад банківських операцій на ринку цінних паперів. Наприклад, матеріали конференцій Національного банку України піднімають питання про роль

банків у забезпеченні ліквідності фондового ринку та розкривають специфіку регуляторної практики. Водночас, ці матеріали часто мають прикладний характер і не спрямовані на розробку загальної теоретичної бази.

Особливу увагу заслуговують дослідження, що стосуються правового забезпечення операцій з похідними фінансовими інструментами. Такі автори, як Я. Дроботя та Л. Бражник, акцентують на прогалинах у правовому регулюванні деривативів в Україні, що створює ризики для банківської системи. Проте, їхні роботи недостатньо охоплюють міжнародний досвід, що могло б сприяти більш комплексному вирішенню проблеми [11].

Аналізуючи зарубіжну літературу, слід зазначити, що роботи авторів з Європейського Союзу часто фокусуються на гармонізації регуляторних підходів. Наприклад, Жан-П'єр Дюпон висвітлює вплив директив ЄС, таких як MiFID II, на діяльність банків на ринку цінних паперів. Висновки Дюпона є цінними для розуміння загальних тенденцій, проте їх складно адаптувати до країн із нестабільними правовими системами.

Значний вклад у розвиток теорії банківських операцій на ринку цінних паперів внесли і представники американської школи права, такі як Річард Познер. Його дослідження ринкових провалів і необхідності державного втручання мають беззаперечну цінність для розуміння макроекономічної ролі банківських операцій. Проте, критики зазначають, що підхід Познера іноді ігнорує специфіку окремих ринків і правових систем [5, с.174].

Деякі автори акцентують увагу на питаннях ризик-менеджменту у банківських операціях. Наприклад, Джеймс Макгінлі аналізує вплив регуляторних обмежень на здатність банків ефективно управляти ризиками на ринку цінних паперів. Його роботи відзначаються високим рівнем теоретичної обґрунтованості, проте недостатньо враховують роль національних особливостей правового регулювання.

Ще одним перспективним напрямком є дослідження впливу фінансових технологій на банківські операції. Такі автори, як В. В. Калусенко, висвітлюють використання блокчейн-технологій і смарт-контрактів у банківській діяльності.

Хоча ці дослідження демонструють інноваційність, вони часто зосереджуються на технічних аспектах, залишаючи правову складову поза увагою [18, с.75].

Окремі праці присвячені ролі центральних банків у регулюванні операцій з цінними паперами. Наприклад, З. Криховецька досліджує функцію центрального банку як «останнього кредитора» та її вплив на стабільність ринку. Авторка робить акцент на необхідності вдосконалення наглядових механізмів, проте не завжди пропонує чіткі шляхи вирішення виявлених проблем [22].

Узагальнюючи, слід зазначити, що сучасна наукова література з тематики банківських операцій на ринку цінних паперів характеризується значною розмаїтістю підходів і поглядів. Хоча існує чимало фундаментальних досліджень, жодне з них не надає повної відповіді на питання, пов'язані з правовим забезпеченням та регуляторними викликами. Ця тема залишається відкритою для подальших наукових розвідок, зокрема у контексті інтеграції української фінансової системи до європейського ринку.

Ринок цінних паперів відіграє важливу роль у функціонуванні сучасної економіки, забезпечуючи ефективний механізм залучення капіталу та його перерозподілу між учасниками фінансової системи. У цьому контексті банки виступають ключовими гравцями, виконуючи різноманітні операції на ринку цінних паперів. Їхня діяльність зумовлена необхідністю диверсифікації доходів, підвищення ліквідності, а також зміцнення позицій на фінансовому ринку. Проте, попри активну участь банків у зазначеній сфері, існує низка проблем, які обмежують їх ефективність та створюють ризики для стабільності фінансової системи в цілому [20, с.586].

Перш за все, одним із ключових викликів для банківських операцій на ринку цінних паперів є недостатня прозорість і передбачуваність регуляторного середовища. Часті зміни законодавства, нечіткість норм та суперечності між різними правовими актами створюють правову невизначеність для банків. Це ускладнює довгострокове планування та управління ризиками, пов'язаними з інвестиціями у цінні папери.

Іншою серйозною проблемою є низький рівень фінансової грамотності серед інвесторів, що обмежує попит на цінні папери і, відповідно, впливає на обсяги банківських операцій. Відсутність культури інвестування ускладнює розвиток фондового ринку та стримує залучення нових учасників. Для банків це означає менші можливості для формування широкого портфеля цінних паперів, а отже, і зниження дохідності таких операцій [10].

Додатковим фактором, який ускладнює банківські операції, є високий рівень конкуренції з боку небанківських фінансових установ. Інвестиційні фонди, страхові компанії та інші гравці активно розвивають свої стратегії на ринку цінних паперів, пропонуючи клієнтам альтернативні послуги, часто з нижчими витратами. Це змушує банки адаптуватися до нових умов і шукати нові способи забезпечення конкурентоспроможності.

Ризикова природа операцій із цінними паперами також створює значні виклики. Банки, що активно інвестують у такі активи, піддаються впливу ринкових коливань, які можуть призводити до суттєвих фінансових втрат. Це особливо актуально в умовах економічної нестабільності, коли вартість цінних паперів може стрімко змінюватися [5, с.178].

Водночас проблема ліквідності є ще одним бар'єром для ефективного здійснення операцій. Банки мають забезпечувати баланс між короткостроковими зобов'язаннями та довгостроковими інвестиціями, що вимагає ретельного управління портфелем цінних паперів. Недостатній рівень ліквідності може призвести до фінансових труднощів, особливо у разі непередбачуваних кризових ситуацій.

Також варто згадати проблеми, пов'язані з технологічним забезпеченням банківських операцій. Хоча більшість банків активно впроваджують сучасні ІТ-рішення, рівень автоматизації процесів у багатьох із них залишається недостатнім. Це збільшує операційні витрати та може призводити до помилок під час здійснення складних фінансових транзакцій [59, с.68].

Серед іншого, значний вплив на діяльність банків має проблема довіри клієнтів. Ринок цінних паперів історично асоціюється з високим рівнем ризику, що

відлякує багатьох потенційних інвесторів. Банкам доводиться витратити значні ресурси на побудову репутації та створення продуктів, які будуть зрозумілими і привабливими для клієнтів [62].

Недостатній розвиток інфраструктури фондового ринку є ще одним важливим обмеженням. Відсутність ефективних механізмів клірингу та розрахунків, слабка розвиненість біржових платформ і брак доступу до міжнародних ринків стримують розвиток банківських операцій із цінними паперами. Це особливо актуально для країн із перехідною економікою, де фондові ринки перебувають на стадії формування.

Таблиця 1.5

Основні проблеми банківських операцій на ринку цінних паперів

Категорія проблем	Опис	Наслідки
Регуляторні	Недостатня прозорість і стабільність законодавства; часті зміни норм.	Ускладнення планування, зростання ризиків інвестицій.
Фінансова грамотність	Низький рівень обізнаності інвесторів, відсутність культури інвестування.	Обмежений попит на цінні папери, уповільнення розвитку ринку.
Конкуренція	Активність небанківських установ (інвестиційних фондів, страхових компаній).	Зниження частки банків на ринку, необхідність адаптації стратегій.
Ризики ринку	Ринкові коливання, економічна нестабільність.	Фінансові втрати, зростання нестабільності банків.
Ліквідність	Складність управління короткостроковими і довгостроковими зобов'язаннями.	Ризик фінансових труднощів у кризових ситуаціях.
Технологічні	Низький рівень автоматизації процесів у банках.	Збільшення операційних витрат, помилки у транзакціях.
Довіра клієнтів	Асоціація ринку цінних паперів із високими ризиками.	Складність залучення інвесторів, потреба у підвищенні репутації.
Інфраструктурні	Недостатній розвиток механізмів клірингу, біржових платформ, доступу до міжнародних ринків.	Обмеження операцій, уповільнення розвитку ринку.

У цьому контексті актуальною є необхідність удосконалення законодавчої бази, яка регулює банківські операції на ринку цінних паперів. Створення прозорих

і стабільних правил гри може значно знизити регуляторні ризики і стимулювати банки до активнішої участі в інвестиційній діяльності.

Окремо слід зазначити роль держави у стимулюванні розвитку фондового ринку. Запровадження податкових пільг для інвесторів, підтримка програм фінансової освіти та створення умов для залучення іноземного капіталу можуть суттєво покращити ситуацію [55].

Важливим напрямом вирішення проблем є впровадження сучасних технологій у банківську діяльність. Використання штучного інтелекту, великих даних і блокчейну здатне не лише підвищити ефективність операцій із цінними паперами, але й забезпечити прозорість і довіру до таких транзакцій.

Також банки мають приділяти більше уваги розвитку інноваційних продуктів, які можуть залучити нових клієнтів і збільшити попит на послуги. Це може включати, наприклад, розробку структурованих фінансових інструментів або створення екологічно орієнтованих інвестиційних програм [51, с.257].

Вирішення проблем ліквідності вимагає розробки більш гнучких механізмів управління активами і пасивами банку. Зокрема, це може включати активніше використання похідних фінансових інструментів для хеджування ризиків, пов'язаних із коливаннями цін на ринку.

Окрім того, співпраця з міжнародними організаціями та впровадження кращих практик з інших країн можуть сприяти розвитку банківських операцій на ринку цінних паперів. Це дозволить банкам розширити свої можливості та підвищити рівень професіоналізму [57, с.380].

Загалом, банківські операції на ринку цінних паперів залишаються важливою складовою фінансової системи. Проте для їх ефективного функціонування необхідне комплексне вирішення зазначених проблем. Це включає вдосконалення регуляторного середовища, розвиток інфраструктури ринку, підвищення рівня фінансової грамотності населення та впровадження сучасних технологій. Реалізація цих заходів дозволить банкам не лише зміцнити свої позиції, але й зробити значний внесок у розвиток економіки загалом [54, с.196].

Отже, теоретичні засади банківських операцій на ринку цінних паперів є важливим аспектом функціонування фінансової системи, адже вони визначають основні принципи, механізми та нормативно-правові підходи до взаємодії банків з фондовим ринком. Роль банків у цій сфері полягає у наданні послуг щодо купівлі-продажу цінних паперів, інвестиційного консультування, управління активами клієнтів та формування власного портфеля інвестицій. Знання теоретичних основ дозволяє розуміти специфіку ринкових відносин, підвищувати ефективність операцій і забезпечувати дотримання регуляторних вимог.

Банківські операції на ринку цінних паперів є важливим інструментом фінансової діяльності, що охоплює три основні категорії: активні, пасивні та комісійно-посередницькі операції. Кожна з них відіграє унікальну роль у стратегічному управлінні банківськими активами та пасивами, забезпечуючи ефективність і конкурентоспроможність банку.

Активні операції передбачають використання власних коштів банку для інвестування в цінні папери. Основна мета таких операцій – отримання додаткового доходу або підтримання ліквідності. Ці операції можуть включати купівлю облігацій, акцій, державних або корпоративних цінних паперів. Завдяки активним операціям банк може формувати інвестиційний портфель, оптимізувати рівень ризиків та забезпечувати стабільний фінансовий потік. У сучасних умовах активні операції також дозволяють банкам підтримувати свою роль на фінансових ринках, виступаючи в ролі великих інвесторів.

Пасивні операції фокусуються на залученні фінансових ресурсів через випуск власних цінних паперів, таких як облігації або депозитні сертифікати. Вони дозволяють банкам акумулювати кошти для фінансування своєї діяльності, зокрема кредитування, або для інвестицій в інші інструменти ринку цінних паперів. Пасивні операції є важливим механізмом для підвищення довіри до банківської установи, адже їх успішність залежить від стабільності та репутації банку на ринку.

Комісійно-посередницькі операції полягають у наданні послуг клієнтам банку, які хочуть здійснювати операції з цінними паперами. Банк виступає посередником між емітентами цінних паперів та інвесторами, отримуючи комісійну

винагороду за свої послуги. Ця діяльність включає андеррайтинг, брокерські послуги, консультації щодо інвестування, зберігання цінних паперів та інші послуги, що забезпечують клієнтам доступ до фондового ринку. Такі операції підкреслюють роль банків як фінансових посередників, які сприяють розвитку ринку цінних паперів і підвищенню фінансової грамотності клієнтів.

Теоретична база операцій банків на ринку цінних паперів також враховує ризики, пов'язані з волатильністю ринку, кредитними ризиками та змінами регуляторного середовища. Управління цими ризиками є ключовим для забезпечення стабільності та надійності банківської діяльності. Таким чином, усвідомлення теоретичних засад дозволяє не лише формувати ефективні стратегії роботи банків на ринку цінних паперів, але й сприяє загальному розвитку економіки шляхом активізації інвестиційної діяльності та забезпечення сталого фінансування підприємств і проектів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ ПРИВАТБАНКУ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

2.1. Загальна характеристика діяльності ПриватБанку: історія, структура управління, місце на ринку банківських послуг

Банк АТ КБ «Приватбанк» був створений у 1992 році і на даний момент є одним з найбільш динамічно розвиваючихся банків в Україні, займаючи провідні позиції у банківському рейтингу країни. Згідно з дослідженням GFK Ukraine за четвертий квартал 2017 року, ПАТ «Приватбанк» вважається основним банком для 40,2% фізичних осіб, що перевершує показники інших великих банків України. Серед корпоративних клієнтів цей показник становить 28,4% [33].

Банк АТ КБ «Приватбанк» є найбільшим емітентом і еквайером платіжних карток в Україні. Вони також володіють власною системою грошових переказів «PrivatMoney» та найбільшим в Україні інтернет-банкінгом і платіжною системою «Приват24». Крім того, АТ КБ «Приватбанк» має дочірні банки в Латвії, Португалії та Італії. За даними британського журналу The Banker, у 2016 році ПриватБанк займав 13-те місце в рейтингу найбільших банків Центральної та Східної Європи та 495-те в рейтингу топ-1000 світових банків.

Банк має генеральну ліцензію Національного Банку України і надає повний спектр банківських послуг для корпоративних і приватних клієнтів відповідно до міжнародних стандартів. Серед послуг, які надаються, є приймання вкладів, відкриття та обслуговування поточних рахунків, приймання платежів, кредитування, операції з картками міжнародних платіжних систем, грошові перекази, обмін валюти, операції з банківськими та дорогоцінними металами, лізинг та інші. Також банк надає консультації та інформаційні послуги щодо банківських операцій [33].

Головним пріоритетом банку є довгостроковий інтерес клієнта. Команда висококваліфікованих фахівців та персональні менеджери працюють з клієнтами, взявши на себе відповідальність за надання якісного обслуговування та оперативне

задоволення їхніх потреб. Банк надає послуги більш ніж 165 тисячам корпоративних клієнтів, 96 тисячам приватних підприємців та утримує понад 5,6 мільйонів рахунків фізичних осіб.

Національна мережа банківського обслуговування АТ КБ «Приватбанк» складається з більш ніж 1528 філій та відділень по всій Україні, що дозволяє клієнтам отримати високий рівень обслуговування в будь-якій точці країни. Розширена мережа зарубіжних партнерів Приватбанку не лише підтверджує його статус у світовій банківській системі, але й дозволяє банку задовольняти широкий спектр потреб клієнтів у міжнародній діяльності. Приватбанк підтримує кореспондентські відносини з провідними іноземними банками та співпрацює з ними на різних сегментах фінансового ринку [33].

Банк також є уповноваженим банком для обслуговування кредитних ліній Світового банку реконструкції і розвитку (МБРР), Європейського банку реконструкції і розвитку (ЄБРР) і Українсько-німецького Фонду, спрямованих на розвиток малого і середнього бізнесу. Організаційна структура управління АТ КБ «Приватбанк» представлена на рис. 2.1.

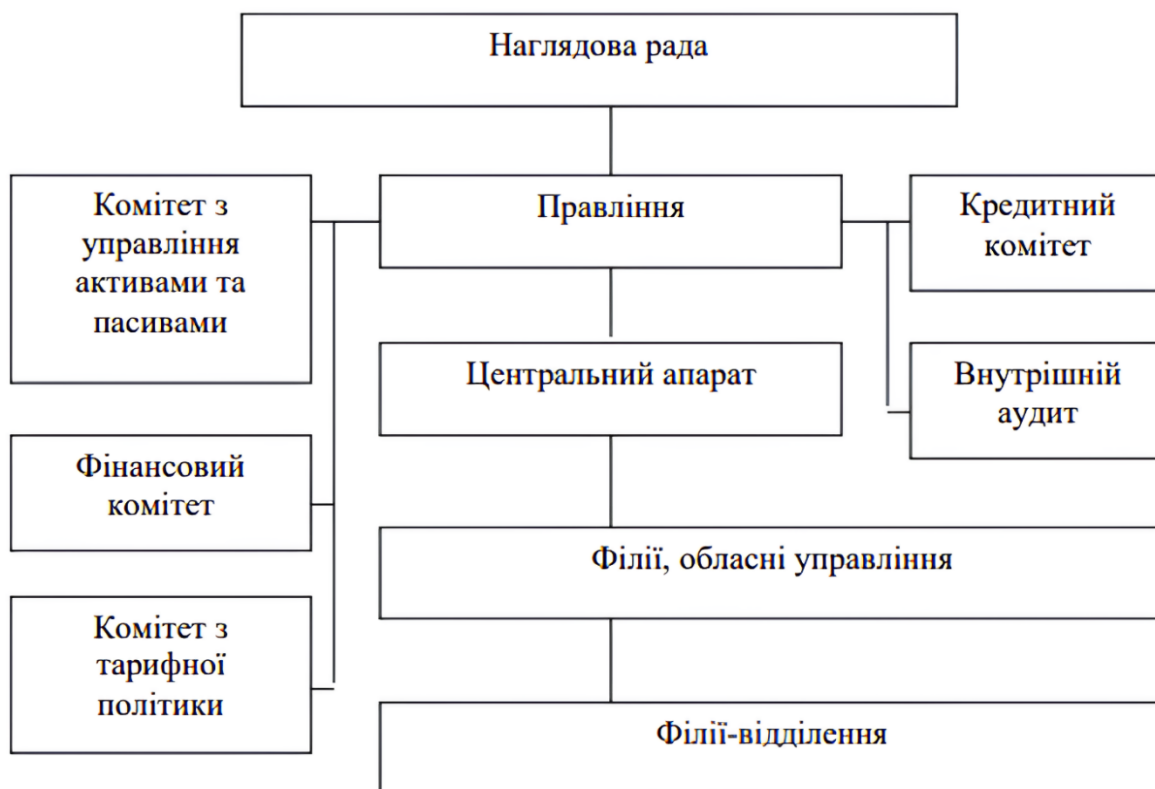

Рис. 2.1. Організаційна структура управління АТ КБ «Приватбанк»

Наглядова рада є вищим органом управління банку і здійснює загальне керівництво його діяльністю. До повноважень Наглядової ради належить:

- затвердження статуту банку та змін до нього;
- визначення стратегії розвитку банку;
- затвердження річного звіту та річної бухгалтерської звітності банку;
- обрання членів правління банку та дострокове припинення їхніх повноважень;
- призначення та звільнення голови правління банку;
- визначення розміру та порядку виплати винагороди членам правління банку;
- схвалення основних умов угод, що укладаються банком з пов'язаними особами;
- здійснення контролю за діяльністю виконавчих органів банку;
- прийняття інших рішень, необхідних для забезпечення належного управління банком.

Правління є виконавчим органом банку і здійснює поточне керівництво його діяльністю. До повноважень Правління належить:

- здійснення оперативного управління діяльністю банку відповідно до статуту банку, річного звіту та річної бухгалтерської звітності банку, а також інших рішень наглядової ради;
- забезпечення виконання банком його зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами;
- укладення угод, необхідних для здійснення банком його діяльності;
- розпорядження майном та коштами банку;
- прийняття на роботу та звільнення з роботи працівників банку;
- визначення умов оплати праці працівників банку;
- здійснення інших повноважень, передбачених статутом банку та законодавством України.

Комітет з управління активами та пасивами відповідає за розробку та реалізацію стратегії управління активами та пасивами банку. До повноважень Комітету належить:

- розробка та реалізація стратегії управління активами та пасивами банку;
- аналіз ризиків, пов'язаних з управлінням активами та пасивами банку;
- розробка та реалізація заходів щодо зниження ризиків, пов'язаних з управлінням активами та пасивами банку;
- контроль за виконанням стратегії управління активами та пасивами банку.

Кредитний комітет відповідає за прийняття рішень щодо надання кредитів банком. До повноважень Кредитного комітету належить:

- розробка та реалізація кредитної політики банку;
- аналіз кредитних ризиків;
- прийняття рішень щодо надання кредитів банком;
- контроль за виконанням кредитної політики банку.

Фінансовий комітет відповідає за розробку та реалізацію фінансової стратегії банку. До повноважень Фінансового комітету належить:

- розробка та реалізація фінансової стратегії банку;
- аналіз фінансових ризиків;
- розробка та реалізація заходів щодо зниження фінансових ризиків;
- контроль за виконанням фінансової стратегії банку.

Внутрішній аудит здійснює незалежний контроль за діяльністю банку. До повноважень Внутрішнього аудиту належить:

- перевірка виконання банком вимог законодавства України, статуту банку, річного звіту та річної бухгалтерської звітності банку, а також інших рішень наглядової ради та правління банку;
- аналіз ризиків, пов'язаних з діяльністю банку;

– розробка та реалізація заходів щодо зниження ризиків, пов'язаних з діяльністю банку.

Департамент роздрібного бізнесу: займається обслуговуванням фізичних осіб, оформленням депозитів, видачею кредитів, здійсненням переказів тощо.

Департамент корпоративного бізнесу: займається обслуговуванням юридичних осіб, кредитуванням бізнесу, розміщенням коштів на депозитах тощо.

Департамент маркетингу та реклами: відповідає за розробку маркетингової стратегії банку, просування його продуктів та послуг.

Департамент інформаційних технологій: Забезпечує функціонування інформаційних систем банку, відповідає за безпеку даних.

Юридичний департамент: забезпечує юридичний супровід діяльності банку, представляє його інтереси в судах.

Департамент безпеки: відповідає за фізичну безпеку банку та його працівників, запобігає шахрайству.

Наступним кроком буде докладний розгляд та аналіз динаміки та структури впливу активів ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 рр., який подано у Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка та структура активів ПАТ КБ «Приватбанк» у 2021-2023 рр., млн.

грн.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення ,млн.грн		Відносне відхилення %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	29184	30159	25296	975	-4863	3,340	-16,124
Заборгованість інших банків	3365	2410	4516	-955	2106	-28,380	87,385
Кредити та аванси клієнтам	189314	43583	38335	-145731	-5248	-76,978	-12,041

Продовження табл. 2.1

Вбудовані похідні фінансові активи	30673	27044	34336	-3629	7292	-11,831	26,963
Інвестиційні цінні папери для подальшого продажу	1734	64409	90354	62675	25945	3614,475	40,281
Інвестиційні цінні папери, що утримують-ся до погашення	216	-	36322	-	-	-	-
Передоплата з поточного податку на прибуток	98	181	184	83	3	84,693	1657
Відстрочений актив з податку на прибуток	435	433	30	-2	-403	-0,459	-93,071
Гудвіл	-	1358	579	-	-779	-	-57,363
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	2857	3956	3326	1099	-630	38,466	-15,925
Інші фінансові активи	238	229	490	-9	261	-3,781	113,973
Інші активи	300	9585	9652	9285	67	3095	0,699
Необоротні активи, утримувані для продажу (або груп вибуття)	6	218	11268	21830	-10568	363833,333	-48,397
Всього активів	258611	205183	254805	-53428	49622	-20,659	24,184

Зменшення нематеріальних активів банку у відповідний період обумовлено їх зношенням, тоді як приросту не відзначено. Динаміка основних засобів визначається темпами приросту, що може бути результатом розвитку банку, розширення мережі філій, вдосконалення технічного обладнання і т. д. У такому випадку зміни можна вважати природними [33].

Великий темп приросту інших активів потребує уважного аналізу, особливо, якщо його викликав зріст дебіторської заборгованості. Дебіторська заборгованість складається з коштів, тимчасово вилучених з обігу, тому важливо зменшити або, як мінімум, стабілізувати її частку в загальних активах банку. Важливо враховувати, що велика питома вага інших активів є негативним показником для фінансової діяльності банку.

Підсумовуючи, можна зазначити, що динаміка, склад і структура активів відповідає основним принципам та напрямам розвитку банку. Однак подальший розвиток активів передбачає їх коригування в напрямі підвищення частки кредитно-інвестиційного портфеля та зниження темпів приросту основних засобів та інших активів.

Для розкриття ролі кожного виду активів та виявлення формування тенденцій необхідно провести аналіз динаміки, складу і структури дохідних і недохідних активів, використовуючи таблицю 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка, склад та структура активів банку з погляду їх доходності ПАТ КБ «Приватбанк» у 2021-2023 рр

Показник	Роки			Абсолютне відхилення, млн. грн		Відносне відхилення %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Дохідні активи	223107	168477	221483	-54630	53006	-24,486	31,461
Недохідні активи	35504	36706	33322	1202	-3384	3,385	-9,219
Всього активів	258611	205183	254805	-53428	49622	-20,659	-1,471

Зміни, що вказують на дохідні та недохідні активи, свідчать про погіршення їх якості. За період з 2021 по 2022 рік, при зростанні загальної суми активів на 20,6%, приріст дохідних становив відповідно 24,4%. З 2022 по 2023 рік, при зростанні загальної суми активів на 1,4%, приріст дохідних становив 31,4%. Проте, з 2022 по 2023 рік, вони знизилися на 9,2%, що складає 3,3 млрд. грн. [33].

Основним джерелом формування ресурсної бази АТ КБ «ПриватБанк» є депозитні операції. Після аналізу активних операцій переходимо до аналізу зобов'язань банку. Вивчення масштабів його діяльності залучення зовнішніх фінансових ресурсів розпочинається з визначення частки зобов'язань банку в балансі.

Оскільки банк головним чином працює з привласненими коштами, то їхній внесок у пасиви банку, як правило, становить не менше 80%. Значення менше цієї величини вказує на більш високу фінансову стійкість банку, але може негативно впливати на його ділову активність.

На основі балансу АТ КБ «Приватбанк» проведемо аналіз його ділової активності щодо залучення фінансових ресурсів, інформацію подано в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз динаміки та масштабів депозитної діяльності ПАТ КБ «Приватбанк» у 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення абсолютне млн..грн.		Відхилення відносне %	
				2022- 2021	2023- 2022	2022- 2021	2023-2022
1.Зобов'язання банку,млн.грн.	231101	206065	230012	-25036	23947	-10,833	11,621
2.Капітал банку,млн..грн.	27510	882	24793	-26628	23911	-96,793	2710,997
3.Валюта балансу банку,млн..грн	258611	205183	254805	-53428	49622	-20,659	24,184
4.Частка зобов'язань у валюті балансу,%	89,36	100,42	90,26	0,31	-0,47	-	-

Вивчення зобов'язань банку розпочинається з визначення їхньої суми згідно з балансом, обчислення залишків за рахунками. На цьому етапі аналізу відображається динаміка зміни суми зобов'язань банку в абсолютному та відносному вираженні. Зріст ресурсної бази відбувався як за рахунок залучених коштів, так і завдяки нарощуванню власного капіталу банку. Рівень фінансової стійкості залишився сталим.

З даних таблиці 2.4 видно, що зобов'язання банку станом на 1 січня 2023 року складають 203,3 млрд. грн. Зростання депозитної бази відбувалося переважно за рахунок приросту коштів фізичних та юридичних осіб, а не через міжбанківські кредити, що є позитивною тенденцією. Такий значущий приріст ресурсної бази свідчить про високу ефективність роботи депозитного відділу щодо залучення ресурсів.

Таблиця 2.4

Динаміка, склад та структура пасивів ПАТ КБ «Приватбанк» у 2020-2022

рр.

Стаття	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення млн..грн.		Відносне відхилення %	
				2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Заборгованість перед НБУ	27079	18047	12394	-9032	-5653	-33,354	-31,323
Заборгованість перед іншими фінансовими банками та іншими фінансовими організаціями	4628	2667	234	-1961	-2433	-42,372	-91,226
Кошти клієнтів	177974	181133	212750	3159	31617	1,775	17,455
Випущені богові цінні папери	9271	2	2	-9269	-	-99,978	-
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	933	94	106	-839	12	-89,925	12,766
Резерви зобов'язань	2169	4000	4397	1831	397	84,417	9,925

Продовження таблиці 2.4

Субординований борг	9047	122	129	-8925	7	-98,651	5,738
Всього зобов'язань	231101	206065	230012	-25036	23947	-10,833	11,621
Акціонерний капітал	21257	50695	206060	29438	155365	138,486	306,407
Емісійний дохід	23	23	23	0	0	0	0
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	-	11591	-	11591	11591	-	-
Резерв переоцінки приміщень	506	783	747	277	-36	54,74	-4,597
Нереалізований прибуток	1421	521	479	-900	-42	-63,336	-8,061
Результат від операцій з власником	-	9934	12174	9934	22420	-	22,549
Загальні резерви та інші фонди	1148	1619	6211	471	4592	41,028	283,632
Нерозподілений прибуток	2885	176048	199943	173163	23895	6002,184	13,573
Всього капіталу	27510	882	24793	-26628	23911	-96,794	2710,998

Чим більша частина зобов'язань перед клієнтами банку (підприємств та організацій) на довгостроковій основі, тим вища стабільна частина ресурсів банку, що позитивно впливає на його ліквідність і зменшує залежність від міжбанківських позик. Проте, строкові депозити можуть бути витратними, що негативно впливає на рентабельність та прибутковість банку. З іншого боку, збільшення частки (понад 30%) банківських позик підвищує ризик незбалансованої ліквідності, оскільки зростає залежність банку від зовнішніх джерел фінансування.

Загалом, підбиваючи підсумки роботи банку зі збільшення ресурсів, слід відзначити ефективну стратегію банку у залученні нових клієнтів, яка призводить до збільшення доступності недорогих ресурсів для банку та успішну формування стабільної частини ресурсів банку завдяки активному залученню перспективних депозитів фізичних осіб [33].

Особливу увагу слід звернути на впровадження проектів із зарплатними картками. Банк виявляє зацікавленість у розширенні обсягів залучених депозитних коштів, що тимчасово перебувають у його розпорядженні.

Для досягнення цієї мети банку важливо постійно вдосконалювати існуючі та впроваджувати нові методи та форми залучення різних категорій вкладників. Це передбачає проведення науково-дослідної та аналітичної роботи, активне використання реклами та маркетингу, розширення ділових контактів з клієнтами.

2.2. Оцінка фінансових показників ПриватБанку у контексті операцій з цінними паперами за останні три роки

ПриватБанк – найбільший банк України за обсягом активів, клієнтською базою та прибутковістю. У період з 2021 по 2023 рік банк не лише зберіг, а й посилив свої позиції завдяки адаптації до умов воєнного стану та ефективному управлінню портфелем цінних паперів. ПриватБанк став основним держателем облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП), що відіграло важливу роль у стабілізації його фінансових показників.

За останні три роки ПриватБанк підтвердив свої позиції як провідного фінансового інституту України, демонструючи стабільне зростання прибутковості навіть за умов складної економічної ситуації. Головним драйвером цього успіху стали операції із цінними паперами, насамперед інвестиції в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП). Цей інструмент став стратегічним рішенням для банку, забезпечуючи не лише стабільний дохід, але й мінімізацію ризиків, пов'язаних із ліквідністю [31].

Економічна рецесія, спричинена пандемією COVID-19, а згодом повномасштабною війною, поставила банки України у складні умови функціонування. ПриватБанк, однак, зміг адаптуватися завдяки консервативній політиці управління активами. ОВДП стали не лише надійним інструментом збереження капіталу, але й джерелом регулярного доходу. У період підвищеної волатильності на фінансових ринках банк зосередив зусилля на підтримці

державного бюджету через купівлю облігацій, що також сприяло його репутації соціально відповідального інституту [29].

Попри інфляційний тиск та коливання облікової ставки Національного банку України, доходи від операцій із цінними паперами демонстрували сталу позитивну динаміку. ПриватБанк ефективно використовував високий рівень дохідності, що пропонували державні облігації в умовах кризи. Так, у 2021 році дохід від операцій із цінними паперами складав 7,5 млрд грн, у 2022 році він зріс до 9,1 млрд грн, а у 2023 році досяг 10,4 млрд грн. Такі показники відображають успішність стратегії диверсифікації активів і довіру до державних фінансових інструментів [29].

Ця стратегія також дозволила банку зберігати стабільність навіть в умовах дефіциту ліквідності на ринку. Завдяки ОВДП банк мав доступ до надійного джерела платежів, що мінімізувало ризики неплатоспроможності та сприяло зміцненню його фінансового стану. Цінні папери стали основою фінансової стратегії ПриватБанку, забезпечуючи не лише стабільність, але й вагомий внесок у загальний фінансовий результат (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Чистий прибуток ПриватБанку (млрд грн)

Рік	Чистий прибуток	Приріст, %
2021	35,1	–
2022	30,2	-14%
2023	37,8	+25%

На основі поданої інформації складемо рисунок 2.2.

Як видно з рисунку, у 2022 році через активну фазу війни прибуток знизився, але вже у 2023 році банк зміг компенсувати втрати і досягти рекордного показника у 37,8 млрд грн.

Протягом 2021–2023 років ПриватБанк послідовно збільшував обсяги свого портфеля цінних паперів, зосереджуючись переважно на облігаціях внутрішньої державної позики (ОВДП). Цей крок був стратегічно обґрунтованим і мав кілька ключових переваг для банку. По-перше, державні облігації забезпечили високий рівень ліквідності, що є особливо важливим у кризові періоди, коли нестабільність

фінансових ринків може створювати дефіцит ліквідності. По-друге, ці інструменти забезпечили стабільний дохід завдяки фіксованим відсотковим платежам, що дозволило банку зберігати фінансову стійкість навіть у складних економічних умовах [49, 50].

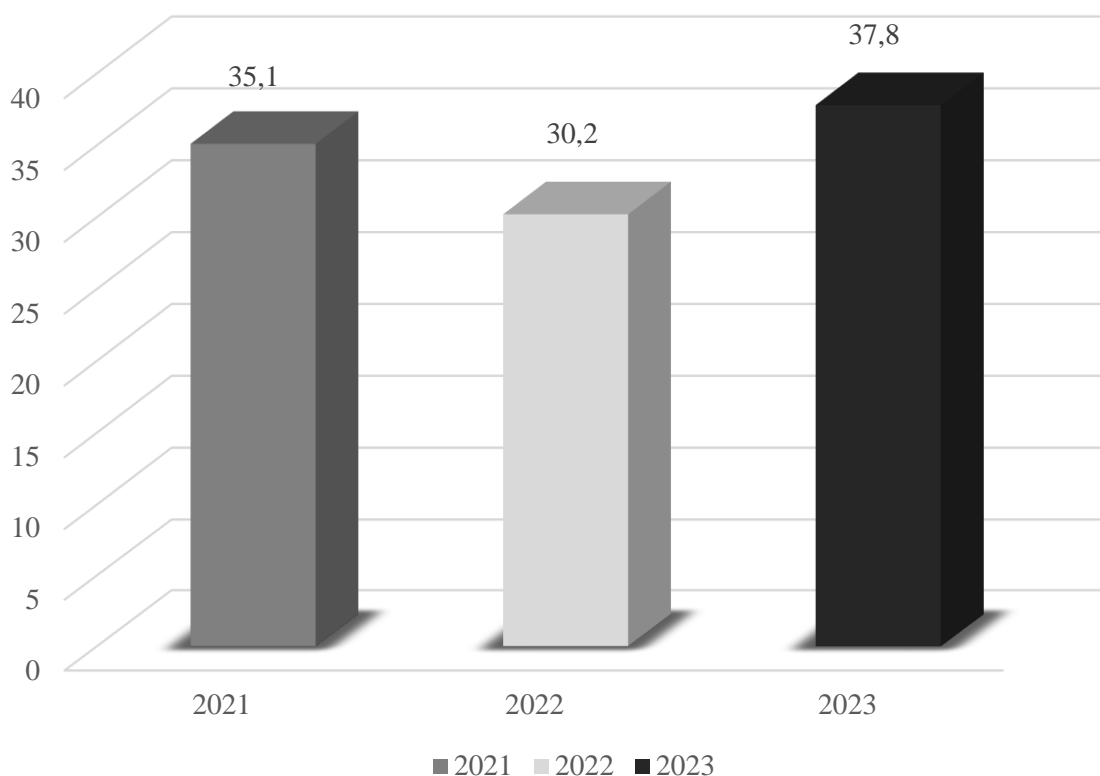

Рис. 2.2. Чистий прибуток ПриватБанку (млрд грн)

У період економічної рецесії та воєнного стану державні облігації виявилися надійним механізмом збереження капіталу та управління ризиками. ПриватБанк поступово збільшував частку ОВДП у своїх активах: у 2021 році портфель облігацій становив приблизно 190 млрд грн, у 2022 році він зріс до 210 млрд грн, а в 2023 році перевищив 220 млрд грн. Такий підхід дозволив банку забезпечити прогнозованість доходів і водночас підтримати державний бюджет України, що мало важливе соціально-економічне значення [39].

Фокус на державних цінних паперах також сприяв зміцненню довіри інвесторів та клієнтів до банку. Завдяки цій стратегії ПриватБанк отримав змогу зберігати стабільність своїх фінансових показників і компенсувати ризики, пов'язані з іншими сегментами ринку. Таким чином, збільшення портфеля ОВДП

стало основою довгострокової фінансової політики банку, спрямованої на адаптацію до викликів економічного середовища (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Обсяг портфеля ОВДП ПриватБанку (млрд грн)

Рік	Обсяг портфеля ОВДП	Частка у структурі активів, %
2021	190	45%
2022	210	48%
2023	220	50%

На основі поданої інформації складемо рисунок 2.3.

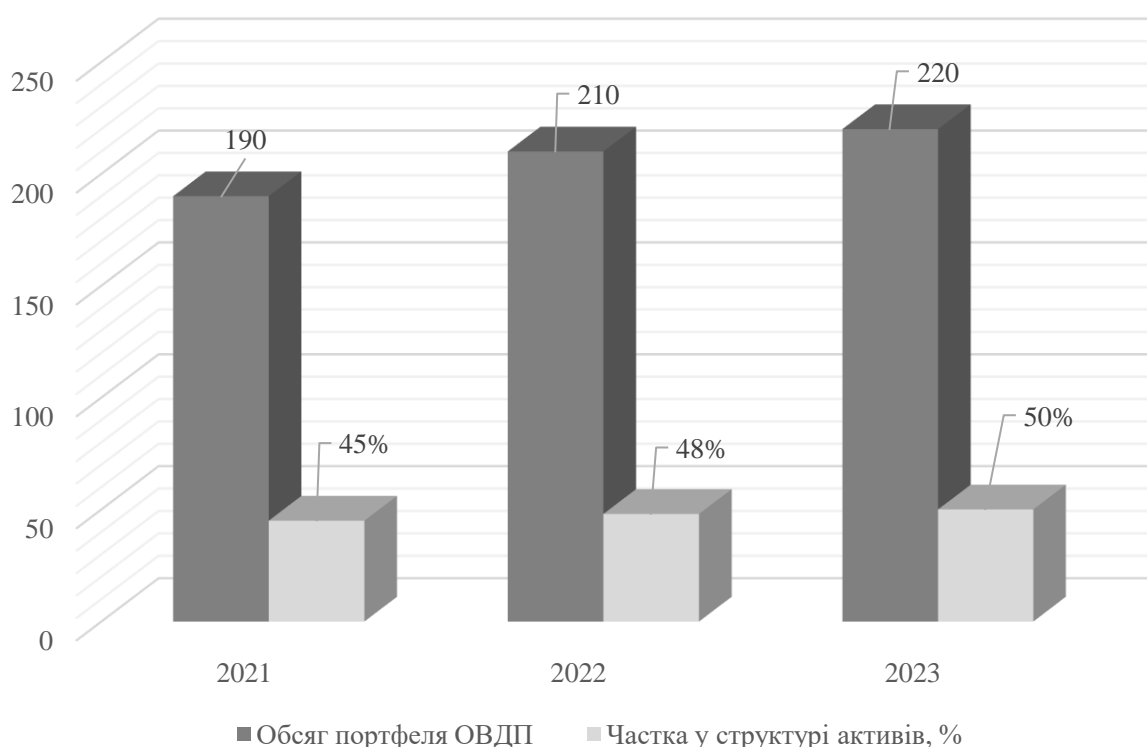

Рис. 2.3. Обсяг портфеля ОВДП ПриватБанку (млрд грн)

Операції з цінними паперами стали одним із найважливіших елементів доходів ПриватБанку за останні три роки, забезпечуючи стабільність навіть в умовах загальної фінансової нестабільності. Інвестиції в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) дозволили банку отримувати передбачуваний грошовий потік, що виявився стійким до макроекономічних коливань і кризових явищ, таких як інфляція, зниження платоспроможності економіки чи коливання ринкових ставок.

Стабільність доходів від операцій із цінними паперами забезпечувалася низкою чинників.

По-перше, фіксовані виплати за ОВДП дозволяли прогнозувати дохід і керувати ліквідністю банку.

По-друге, державні облігації, які мали високий рівень надійності навіть у кризових умовах, сприяли зниженню загального ризику портфеля активів. Зростання доходності державних облігацій через підвищення облікової ставки НБУ додатково збільшило прибутковість операцій.

Наприклад, у 2021 році дохід банку від операцій із цінними паперами становив 7,5 млрд грн, у 2022 році – 9,1 млрд грн, а у 2023 році – вже 10,4 млрд грн. Така динаміка відображає не лише позитивний ефект від високої доходності облігацій, але й виважену політику управління активами, яка дозволила банку мінімізувати вплив економічної нестабільності [29].

Таким чином, операції з цінними паперами стали для ПриватБанку надійним джерелом доходу, що підтримує його фінансову стійкість навіть у найскладніших економічних умовах.

Таблиця 2.7

Доходи від цінних паперів (млрд грн)

Рік	Дохід	Приріст, %
2021	7,5	–
2022	9,1	+21%
2023	10,4	+14%

Збільшення доходів від цінних паперів у 2023 році відбулося завдяки активному залученню інвестицій у державні інструменти, доходність яких зросла через підвищення облікової ставки НБУ.

На основі поданої інформації складемо рисунок 2.4.

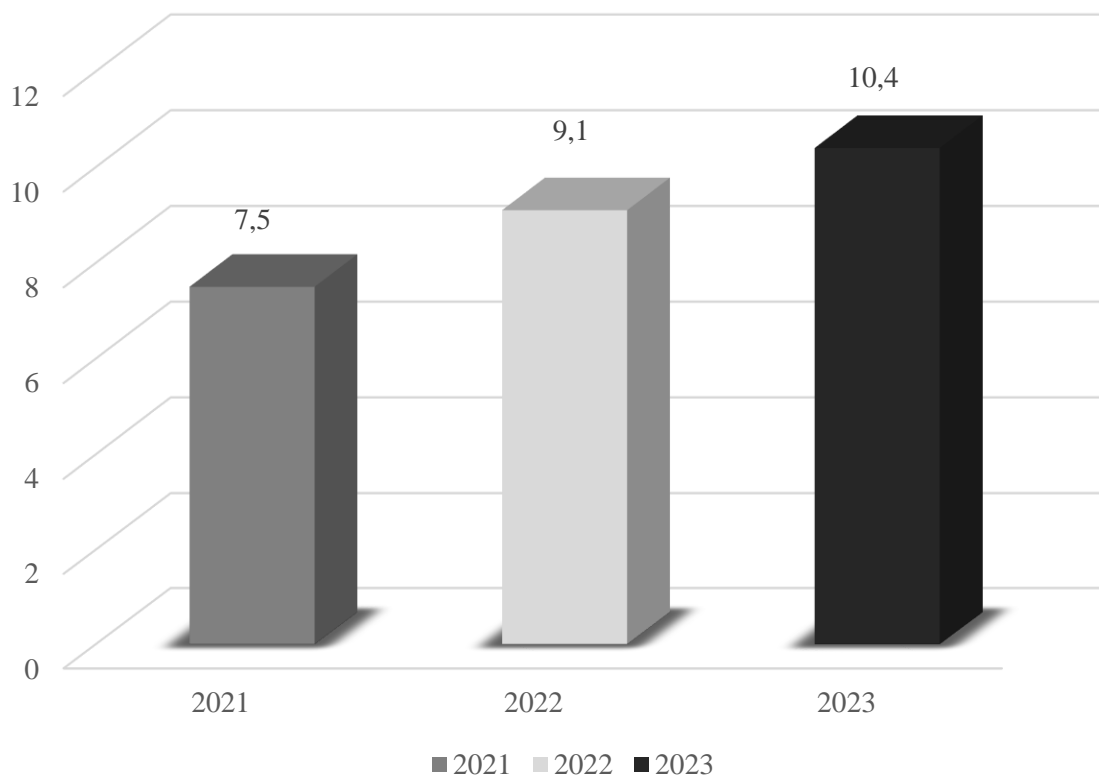

Рис. 2.4. Доходи ПриватБанку від цінних паперів (млрд грн)

У 2022 році внаслідок початку повномасштабної війни ПриватБанк суттєво змінив свою фінансову стратегію, скоротивши обсяги високоризикових операцій і зосередившись на інвестиціях у державні облігації внутрішньої державної позики (ОВДП). Це рішення стало відповіддю на підвищені економічні ризики, спричинені військовими діями, макроекономічною нестабільністю та скороченням ліквідності на фінансових ринках. Державні облігації виявилися найбільш надійним фінансовим інструментом, який дозволив банку не лише зберегти стабільність, але й отримувати стабільний дохід навіть в умовах рецесії.

У фокусі банку були саме ОВДП, які забезпечують фіксовані виплати і користуються державними гарантіями. Висока дохідність цих паперів у поєднанні з низьким рівнем ризику стала ключовою перевагою в період підвищеної невизначеності. Наприклад, у 2022 році через збільшення облікової ставки Національного банку України дохідність за ОВДП значно зросла, що дозволило банку отримати надійне джерело доходів. Таке переорієнтування також сприяло підтримці державного бюджету в умовах економічної кризи.

Стратегія скорочення ризикових операцій і концентрація на державних цінних паперах дозволила ПриватБанку мінімізувати втрати, які могли виникнути через волатильність ринку, зниження платоспроможності позичальників або зростання кредитного ризику. Це рішення підтвердило свою доцільність, адже ОВДП забезпечили регулярні грошові потоки, що стабілізувало фінансовий стан банку і дозволило уникнути значних потрясінь у його діяльності. У складних умовах 2022 року цей підхід став основою стратегії фінансової стійкості ПриватБанку.

Таблиця 2.8

Порівняння частки ОВДП у портфелях українських банків (%)

Рік	ПриватБанк	Середній показник серед банків
2021	20	15
2022	22	18
2023	25	20

На основі поданої інформації складемо рисунок 2.5.

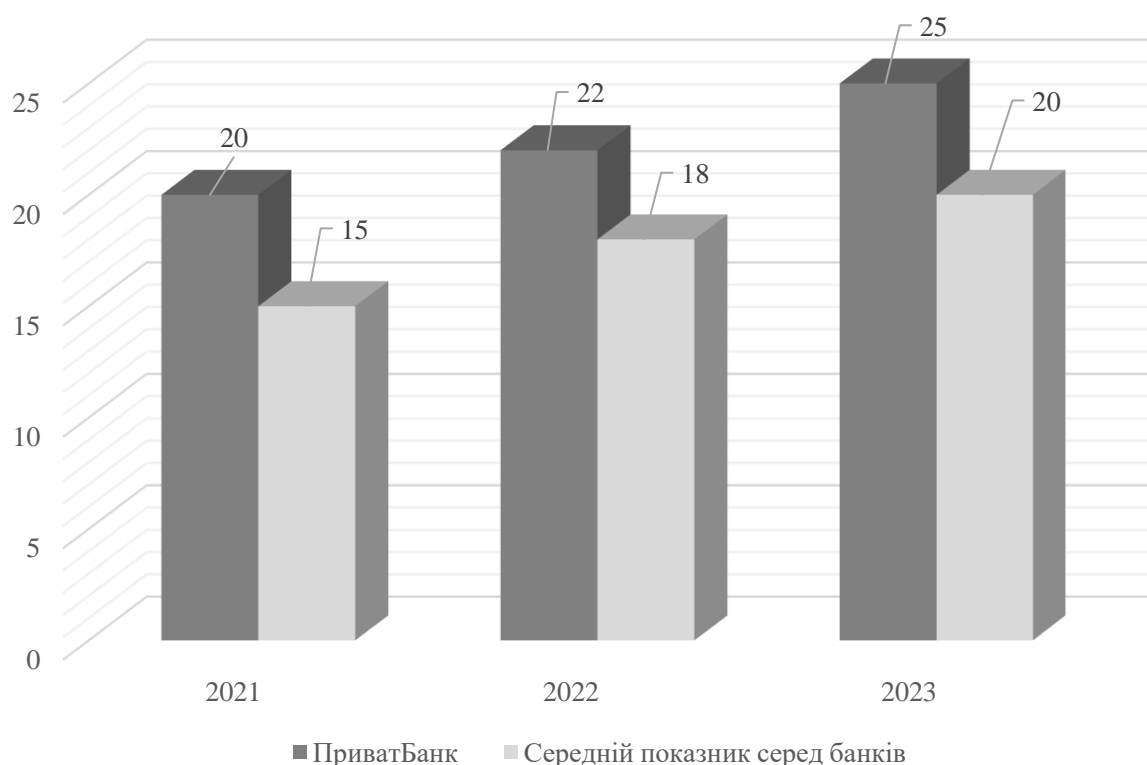

Рис. 2.5. Порівняння частки ОВДП у портфелях українських банків (%)

ПриватБанк є лідером за часткою ОВДП у портфелі активів серед банківської системи України. Це дозволяє йому зберігати стійкість та кредитоспроможність навіть в умовах економічної кризи.

ПриватБанк продемонстрував високу здатність адаптуватися до кризових умов протягом 2021–2023 років, що стало ключовим фактором його успіху. Під впливом складних економічних і геополітичних обставин банк зміг перебудувати свою фінансову стратегію, зосередившись на інвестиціях у низькоризикові активи, зокрема державні облігації внутрішньої державної позики (ОВДП). Це рішення забезпечило стабільність грошових потоків, зміцнило фінансову стійкість і дозволило зберегти прибутковість навіть за умов рецесії.

ОВДП стали основою політики управління ризиками банку. Як високонадійний фінансовий інструмент із гарантованим доходом, вони забезпечували передбачувані виплати навіть у період підвищеної нестабільності. Крім того, державні облігації дозволили банку не лише зберегти ліквідність, але й підтримати державний бюджет, що є важливим у кризовий час. Успішна реалізація цієї стратегії зміцнила позиції ПриватБанку як провідного інвестора в українську економіку.

Ефективне управління активами стало ще одним чинником, який визначив успіх банку. Навіть у складних умовах економічної нестабільності ПриватБанк постійно нарощував прибутковість від операцій із цінними паперами. У 2023 році банк досяг рекордних показників, що свідчить про успішну реалізацію обраної фінансової політики.

Аналіз фінансових показників за 2021–2023 роки підкреслює ключову роль ПриватБанку як стабілізуючого елемента фінансової системи України. Він не лише продемонстрував стійкість до зовнішніх викликів, але й став ефективним інструментом підтримки державної економіки. Це робить ПриватБанк зразковим прикладом адаптації до кризових умов та ефективного управління активами на ринку цінних паперів.

2.3. Виявлення основних проблем і ризиків в управлінні портфелем цінних паперів ПриватБанку

Управління портфелем цінних паперів є ключовою складовою фінансової стратегії будь-якої банківської установи. Для ПриватБанку, який займає провідну позицію в банківській системі України, ефективне управління портфелем сприяє забезпеченню стабільності, ліквідності та дохідності. Проте сучасні реалії фінансового ринку України створюють численні виклики та ризики для успішної реалізації цієї задачі.

Управління портфелем цінних паперів є ключовою складовою фінансової стратегії будь-якої банківської установи. Для ПриватБанку, який займає провідну позицію в банківській системі України, ефективне управління портфелем сприяє забезпеченню стабільності, ліквідності та дохідності. Проте сучасні реалії фінансового ринку України створюють численні виклики та ризики для успішної реалізації цієї задачі. Цей розділ присвячений виявленню основних проблем і ризиків, пов'язаних з управлінням портфелем цінних паперів ПриватБанку, а також пошуку шляхів їх подолання [23, с.152].

Однією з ключових проблем фінансової стратегії ПриватБанку є висока концентрація портфеля в державних облігаціях внутрішньої державної позики (ОВДП). Попри те, що ці інструменти забезпечують стабільність і мінімальний рівень ризику, їхній значний обсяг у структурі активів створює потенційні обмеження для банку. Зокрема, домінування ОВДП у портфелі знижує можливість отримання вищої дохідності, яку могли б забезпечити інші інструменти з більшою ризикованістю, але й більшим потенційним прибутком [21, с.129].

ОВДП формують основу доходів ПриватБанку, проте їхня стабільна, але фіксована дохідність не завжди відповідає зростаючим витратам чи потребам в інвестуванні в нові сегменти ринку. Висока концентрація в цьому сегменті також робить банк більш залежним від політики уряду та змін у макроекономічному середовищі, таких як підвищення ставок запозичення або ризику, пов'язані зі зниженням довіри до державних фінансових інструментів.

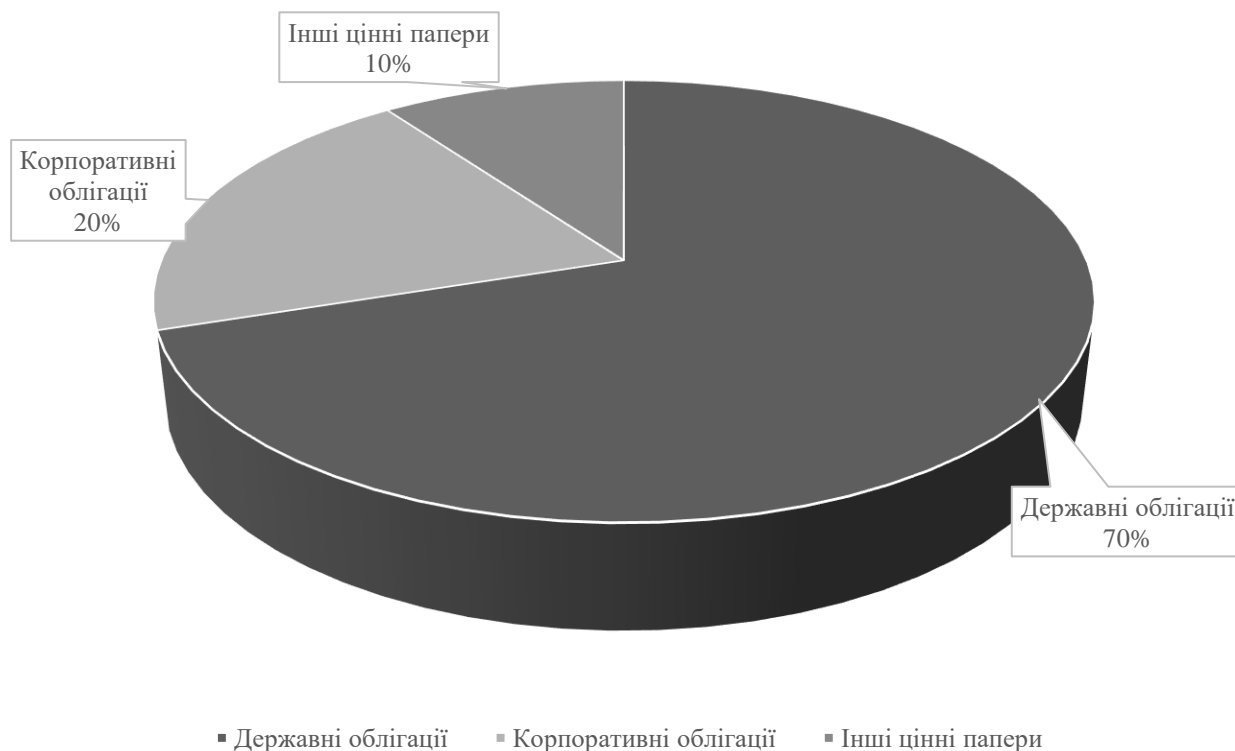

Рис. 2.6. Структура портфеля ПриватБанку (2023–2024)

Рисунок 2.6, присвячений структурі інвестиційного портфеля ПриватБанку за 2021–2023 роки, ілюструє, що понад 70% активів припадає на ОВДП. Хоча це відповідає загальнонаціональній тенденції підтримки державного бюджету в умовах кризи, така структура зменшує диверсифікацію активів. У майбутньому стратегічний акцент на балансуванні портфеля між державними облігаціями та іншими активами, такими як корпоративні цінні папери або інвестиції у нові галузі, може забезпечити більше можливостей для зростання доходності без істотного збільшення ризиків.

Геополітична нестабільність є важливим фактором, що значно ускладнює управління портфелем ПриватБанку. Постійна ескалація військових конфліктів, економічні санкції та зниження кредитного рейтингу держави створюють високий рівень невизначеності, який безпосередньо впливає на доходність та ліквідність цінних паперів, що знаходяться в активі банку. Війна в Україні та міжнародна політична ізоляція країни значно збільшили ризики на фінансових ринках, що, у

свою чергу, знижує цінність державних облігацій, а також інші інструменти, прив'язані до економічної стабільності держави.

Ескалація військових дій веде до змін у довгострокових економічних програмах, скорочення іноземних інвестицій і зниження міжнародного кредитного рейтингу України. Ці фактори можуть призвести до підвищення ставок за облігаціями, зниження їх ліквідності та збільшення вартості фінансування для уряду, що також безпосередньо впливає на вартість і доходність ОВДП, в які інвестує ПриватБанк. Санкції, введені проти країни, ускладнюють доступ до міжнародних фінансових ринків і знижують здатність уряду обслуговувати свій борг, що також знижує привабливість державних цінних паперів для банківських установ.

Такі зовнішні шоки, як геополітична нестабільність, значно ускладнюють прогнозування прибутковості банківських активів і можуть вплинути на фінансову стійкість ПриватБанку. У таких умовах особливо важливою є здатність адаптувати стратегію інвестування та диверсифікувати портфель для зменшення потенційних втрат [37, с.167].

Корпоративні облігації та інші фінансові інструменти, які теоретично можуть забезпечити вищу дохідність, мають низький рівень ліквідності на українському ринку. Це ускладнює їхню купівлю-продаж у короткостроковій перспективі.

Незважаючи на домінування державних облігацій (ОВДП) у портфелі ПриватБанку, кредитний ризик залишається важливою загрозою. Основний ризик полягає в можливості дефолту держави або значному зниженні її платоспроможності. Такий сценарій може призвести до значних втрат, оскільки зниження кредитного рейтингу держави може викликати падіння вартості ОВДП і зменшити дохідність таких інвестицій. Крім того, корпоративні облігації, хоча й дають можливість отримувати вищу дохідність, супроводжуються значно більшим кредитним ризиком. Погіршення фінансового становища компаній, погіршення економічної ситуації в країні чи зміна умов ринку можуть призвести до зростання дефолтів серед корпоративних емітентів. Це потребує ретельного моніторингу кредитних рейтингів емітентів та загальної економічної ситуації [35, с.23].

Ринковий ризик, зокрема коливання процентних ставок і валютного курсу, є важливим фактором, що впливає на прогнозування доходності портфеля ПриватБанку. Коливання процентних ставок можуть мати негативний вплив на ринкову вартість цінних паперів, зокрема, на облігації, якщо ставки підвищуються. Високі процентні ставки знижують ринкову вартість наявних облігацій, оскільки нові інструменти з вищими ставками стають більш привабливими для інвесторів. Це може призвести до збитків для банку, особливо якщо необхідно терміново продавати частину портфеля для виконання фінансових зобов'язань. Зміни валютного курсу також можуть вплинути на вартість іноземних інвестицій або облігацій, деномінованих у іноземній валюті, що створює додаткові ризики для банку.

Інвестування в активи з низьким рівнем ліквідності є ще одним суттєвим ризиком для ПриватБанку. Якщо банк інвестує значні кошти в такі активи, у разі необхідності термінового залучення коштів для виконання своїх зобов'язань, він може зіткнутися з проблемами. ПриватБанк, як і будь-який інший банк, повинен мати достатній рівень ліквідності для покриття короткострокових зобов'язань, і низька ліквідність активів може створювати труднощі при продажу таких цінних паперів. Це особливо важливо в умовах економічної нестабільності, коли ринок цінних паперів може бути недостатньо глибоким або можуть виникнути тимчасові труднощі з доступом до ліквідних інструментів.

Саме тому, ефективне управління портфелем ПриватБанку потребує не тільки уваги до доходності та ризиків, але й ретельного моніторингу та управління ризиками ліквідності, кредитними ризиками та ринковими коливаннями для забезпечення стабільності та довгострокового успіху (рис. 2.7).

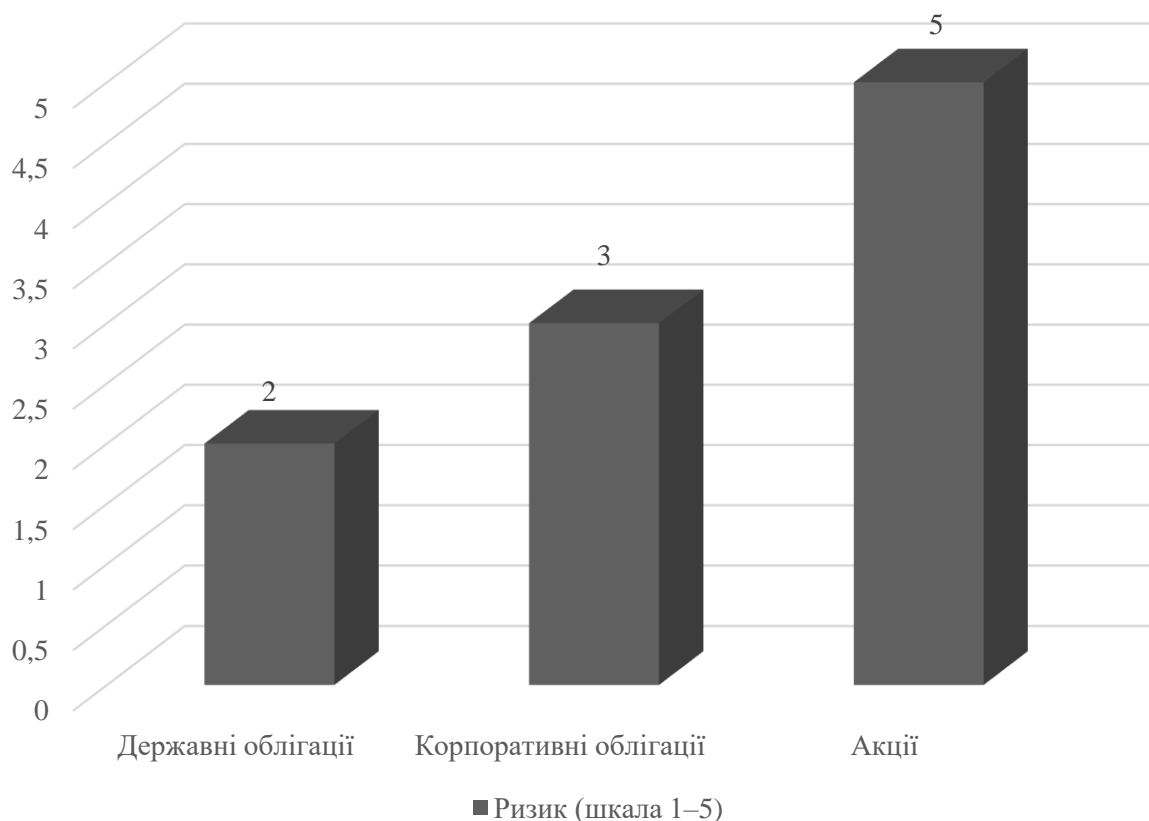

Рис. 2.7. Рівень ризику за категоріями активів

Аналіз дохідності портфеля ПриватБанку за останні роки показує значні відмінності між різними категоріями активів, що входять до складу його інвестиційної стратегії. Державні облигації, зокрема ОВДП, займають основну частину портфеля і забезпечують стабільний, але відносно низький рівень дохідності. Це пояснюється їх низьким кредитним ризиком та фіксованою ставкою доходу, яка є привабливою в умовах економічної невизначеності, але не здатна забезпечити значний прибуток порівняно з більш ризикованими активами.

Натомість корпоративні облигації та акції мають потенціал для більш високої дохідності. Вони можуть забезпечити більший прибуток завдяки вищим процентним ставкам або росту капіталу, однак ці інструменти супроводжуються підвищеними ризиками. Корпоративні облигації можуть бути менш надійними, ніж державні, оскільки вони залежать від фінансового становища емітента. Акції ж підпадають під волатильність ринків і ризики, пов'язані з коливаннями цін на фондових біржах. Тому, хоча ці інструменти можуть забезпечити значно вищу

дохідність у сприятливих умовах, вони також несуть значні фінансові ризики, що вимагає ретельного моніторингу і управління активами (рис. 2.8).

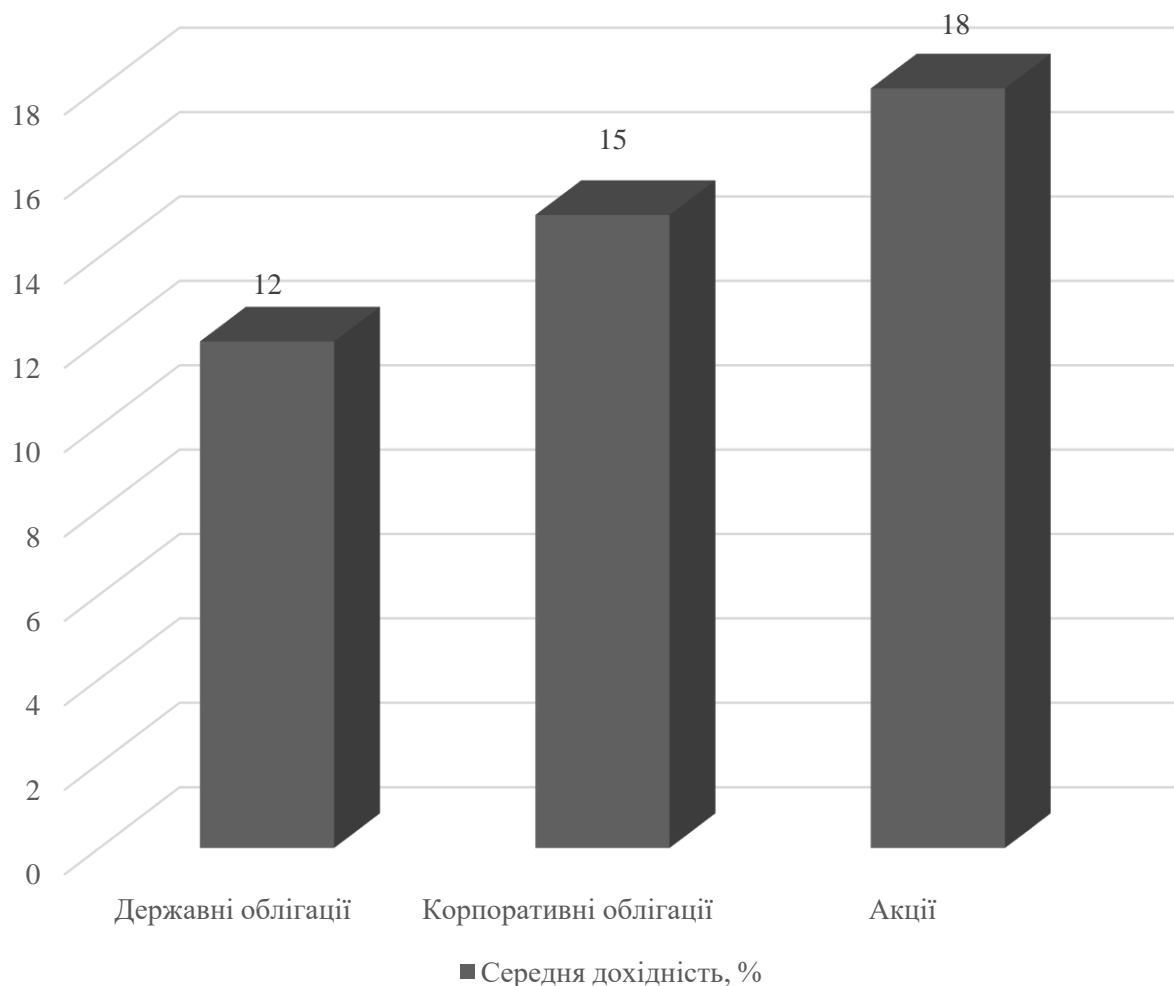

Рис. 2.8. Дохідність основних активів (2023 рік)

Для зниження ризиків та підвищення дохідності ПриватБанку важливо збільшити частку корпоративних облігацій та акцій у портфелі. Це дозволить не лише отримувати вищу дохідність завдяки більш вигідним умовам на ринку корпоративних фінансів, але й зменшити залежність від державних цінних паперів, чим знизиться концентрація ризиків у портфелі. Крім того, диверсифікація активів на міжнародні ринки, включаючи інвестиції в іноземні державні та корпоративні облігації, акції компаній з розвинених та ринків, що розвиваються, дозволить зменшити вплив внутрішньої економічної нестабільності та геополітичних факторів, що можуть впливати на доходність внутрішніх активів.

Запровадження сучасних методів оцінки ризиків є важливим кроком для покращення управління портфелем. Використання інструментів, таких як Value at Risk (VaR), дозволить банку оцінювати потенційні фінансові втрати при заданому рівні ймовірності, що є важливим для розуміння можливих ризиків при коливаннях на ринку. Також необхідно впровадити стрес-тестування, яке дозволяє оцінити, як портфель реагує на екстремальні економічні чи фінансові шоки, такі як різкі коливання процентних ставок або валютних курсів. Це допоможе виявити слабкі місця в портфелі та забезпечить більш точну оцінку ризиків.

Інтеграція фінансових технологій (FinTech) для автоматизації процесів управління портфелем є ще однією важливою рекомендацією. Використання таких технологій, як штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання, дозволить банку більш ефективно аналізувати великі обсяги фінансових даних, прогнозувати рухи на ринку і оптимізувати інвестиційні рішення в реальному часі. Автоматизація також допоможе знизити операційні ризики, пов'язані з людським фактором, та підвищить точність фінансових прогнозів, що в свою чергу покращить управлінські рішення та забезпечить більшу адаптивність до змін на ринку.

Ці рекомендації дозволять ПриватБанку не лише покращити управління портфелем, а й забезпечити більшу фінансову стабільність та гнучкість в умовах непередбачуваних економічних та геополітичних змін.

Отже, управління портфелем цінних паперів ПриватБанку стикається з низкою проблем і ризиків, серед яких домінують недостатня диверсифікація, ринкові та кредитні ризики. Застосування запропонованих заходів – таких як диверсифікація активів, використання сучасних інструментів управління ризиками та фінансових технологій – сприятиме підвищенню ефективності портфеля, забезпечуючи стабільність і ліквідність фінансової установи.

Відповідно до аналізу, проведеного у другому розділі дипломної роботи, основні результати включають наступне.

У період з 2021 по 2023 рік загальний обсяг активів банку зменшився з 258,6 млрд грн до 254,8 млрд грн (на 1,47%), причому найбільше скорочення відбулося у 2022 році – до 205,2 млрд грн. При цьому дохідні активи зросли на 31,46% з 168,5

млрд грн (2022 р.) до 221,5 млрд грн (2023 р.), що свідчить про позитивну тенденцію в управлінні активами.

Загальний обсяг зобов'язань зріс з 206,1 млрд грн (2022 р.) до 230 млрд грн (2023 р.), що становить приріст на 11,62%. Водночас значна частина приросту забезпечена коштами клієнтів, які збільшилися з 181,1 млрд грн до 212,7 млрд грн у 2023 році. Зобов'язання перед НБУ, навпаки, суттєво зменшилися на 31,32% у 2023 році, що свідчить про зниження залежності банку від рефінансування.

Інвестиційний портфель банку показав стрімке зростання: обсяг інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу збільшився з 1,7 млрд грн (2021 р.) до 90,3 млрд грн (2023 р.), що становить приріст у понад 52 рази. Водночас обсяг цінних паперів, що утримуються до погашення, досяг 36,3 млрд грн у 2023 році, демонструючи нові підходи до диверсифікації активів.

Обсяг капіталу значно зріс у 2023 році – до 24,8 млрд грн, порівняно з 0,88 млрд грн у 2022 році, що забезпечило підвищення фінансової стійкості банку. Основними чинниками зростання капіталу стали збільшення нерозподіленого прибутку (до 199,9 млрд грн у 2023 році) та внески у капітал.

Незважаючи на зростання дохідності активів, було виявлено ряд ризиків, включаючи високий рівень залежності від депозитів фізичних осіб та недостатню ліквідність інвестиційних активів. Частка недохідних активів у структурі зросла у 2022 році, що вимагало подальшої оптимізації портфеля.

Зроблено висновок, що динаміка фінансових показників ПриватБанку свідчить про активну трансформацію його операцій з цінними паперами, що має бути враховано під час розробки рекомендацій у наступному розділі.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

3.1. Світовий досвід операцій банків з цінними паперами та його адаптація до умов України

Операції банків з цінними паперами є ключовим елементом фінансових ринків, що сприяє ефективному розподілу капіталу та підтримці ліквідності. Світовий досвід демонструє різноманітні підходи до участі банків у ринках цінних паперів, що залежать від регуляторних рамок, економічних умов та фінансової культури кожної країни.

У Сполучених Штатах банки відіграють ключову роль на ринку цінних паперів, поєднуючи функції інвесторів та посередників. Цінні папери є не лише джерелом доходу для банків, але й важливим інструментом управління ліквідністю та ризиками. Через ці операції банки забезпечують зв'язок між емітентами та інвесторами, одночасно зміцнюючи власні фінансові позиції.

На кінець 2023 року, за даними Федеральної резервної системи, обсяг цінних паперів на балансах комерційних банків США становив близько 4,5 трильйона доларів США. Це свідчить про вагомую частку таких активів у структурі балансових показників банків. Включення цінних паперів до портфелів банків не лише допомагає диверсифікувати їхні доходи, але й виступає стабілізуючим фактором під час економічної невизначеності, коли попит на державні та високонадійні корпоративні папери зростає.

Розташування значної частки активів у цінних паперах також відображає відповідь банків на регуляторні вимоги. Зокрема, банківські установи часто інвестують у високоліквідні активи, такі як державні облігації, щоб забезпечити дотримання стандартів ліквідності та капіталу, встановлених для зменшення системних ризиків. Такий підхід дозволяє банкам підтримувати стабільність у

періоди кризи та водночас залишатися конкурентоспроможними на фінансовому ринку.

Таким чином, через активну участь у ринку цінних паперів банки не лише оптимізують власну діяльність, але й сприяють загальній ефективності фінансової системи США, забезпечуючи доступ до капіталу для різних секторів економіки.

У Європейському Союзі банки відіграють ключову роль на ринку цінних паперів, активно впливаючи на структуру фінансових ринків та механізми фінансування економіки. Як і в США, європейські банки одночасно виконують функції інвесторів, залучаючи цінні папери до своїх портфелів, та посередників, сприяючи мобілізації капіталу через операції з ними. Їхня діяльність значною мірою формує динаміку фінансового ринку, а також слугує інструментом стабілізації економіки.

За даними Європейського центрального банку, на кінець 2023 року обсяг боргових цінних паперів, утримуваних банками єврозони, перевищив 3 трильйони євро. Така значна частка цих активів у структурі банківських балансів підкреслює їхню важливість для управління ліквідністю, забезпечення стабільності доходів та виконання регуляторних вимог. Зокрема, банки активно інвестують у державні облігації, що є популярним інструментом завдяки їхній надійності та ліквідності. Це дозволяє їм ефективно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури та дотримуватися нормативів, спрямованих на зміцнення стійкості фінансової системи [53].

Інтеграція банків у ринок цінних паперів також відображає їхню роль у фінансуванні економіки ЄС. Через операції з борговими інструментами банки сприяють зниженню вартості запозичень для урядів, корпорацій та інших економічних суб'єктів. Це особливо важливо в умовах зростаючого попиту на фінансування інфраструктурних проєктів, "зелених" ініціатив та інших пріоритетів ЄС.

Таким чином, європейські банки виступають як ключові учасники фінансових ринків, сприяючи стабільності економіки, розвитку ринкової інфраструктури та досягненню довгострокових цілей Європейського Союзу. Їхня присутність на ринку

цінних паперів забезпечує стабільне функціонування фінансової системи та підтримку економічного зростання.

В Україні банки відіграють важливу роль на ринку цінних паперів, адаптуючи свою діяльність до специфіки національної економіки та регуляторного середовища. Цінні папери є суттєвим елементом банківських активів, що дозволяє їм виконувати функції управління ліквідністю, хеджування ризиків та забезпечення доходів. Особливості українського ринку формуються під впливом економічних викликів, монетарної політики Національного банку України (НБУ) та відносно обмеженої глибини фінансових ринків у порівнянні з розвиненими економіками.

Станом на 1 листопада 2024 року, за даними НБУ, обсяг цінних паперів у портфелях українських банків досяг приблизно 1,53 трильйона гривень, що на 2,1% більше порівняно з попереднім місяцем. Така динаміка відображає зростаючу активність банків на ринку та їхню реакцію на зміни економічної ситуації. Основну частину портфеля складають державні облигації України (ОВДП), які є надійним інструментом інвестування завдяки державним гарантіям і високій ліквідності. Зростання обсягів цінних паперів у портфелях банків свідчить про посилення довіри до державних боргових зобов'язань і стабільність монетарної політики.

Діяльність банків на ринку цінних паперів також визначається необхідністю виконання регуляторних вимог НБУ, які акцентують увагу на забезпеченні фінансової стійкості та ліквідності банківської системи. Високий попит на державні цінні папери частково обумовлений їх використанням як забезпечення для рефінансування, що є важливим інструментом підтримки ліквідності. Водночас можливості диверсифікації портфелів обмежені через порівняно невеликий обсяг корпоративних і муніципальних облигацій на ринку.

Основну частку цих інвестицій складають облигації внутрішньої державної позики (ОВДП), які вважаються найнадійнішими цінними паперами в Україні, оскільки їх погашення гарантується державою.

Це зумовлено прагненням банків мінімізувати ризики в умовах економічної нестабільності та обмеженої пропозиції високоякісних корпоративних цінних паперів.

Порівнюючи український досвід з міжнародним, можна відзначити, що в розвинених країнах банки мають ширший спектр інвестиційних можливостей на ринку цінних паперів. Вони активно інвестують у корпоративні облигації, акції та інші фінансові інструменти, що забезпечує диверсифікацію їхніх портфельів та підвищує дохідність (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Порівняння ролі банків на ринку цінних паперів у США, ЄС та Україні

Регіон/Країна	Роль банків на ринку цінних паперів	Обсяг цінних паперів (станом на 2023 рік)	Основні категорії цінних паперів	Причини інвестування
США	Інвестори та посередники. Виконують функції управління ліквідністю і ризиками.	4,5 трільйона доларів США	Державні облигації, корпоративні цінні папери	Диверсифікація доходів, зниження системних ризиків, стабільність доходів
ЄС	Впливають на структуру фінансових ринків, мобілізацію капіталу та стабілізацію економіки.	3 трільйони євро	Державні облигації, боргові інструменти	Підтримка ліквідності, стабільність фінансової системи, виконання регуляторних вимог
Україна	Важливий елемент у портфелях активів для управління ліквідністю та хеджування ризиків.	1,53 трільйона гривень (листопад 2024)	Державні облигації (ОВДП)	Забезпечення ліквідності, стабільність у часи економічної нестабільності

Для адаптації світового досвіду до українських реалій необхідно враховувати низку факторів. По-перше, слід удосконалити нормативно-правову базу, що регулює діяльність банків на ринку цінних паперів. Зокрема, важливо створити сприятливі умови для інвестування в корпоративні цінні папери, підвищити прозорість процедур емісії та обігу цих інструментів .

По-друге, необхідно розвивати ринкову інфраструктуру, включаючи біржові та позабіржові платформи, депозитарні та клірингові системи. Це сприятиме

підвищенню ліквідності ринку та залученню більшої кількості учасників, що, у свою чергу, розширить інвестиційні можливості для банків.

По-третє, слід стимулювати розвиток корпоративного сектору та ринку корпоративних облігацій. Це може бути досягнуто через податкові пільги для емітентів, спрощення процедур реєстрації випусків та підвищення захисту прав інвесторів. Зростання кількості якісних корпоративних цінних паперів на ринку надасть банкам більше можливостей для диверсифікації своїх портфелів та підвищення дохідності інвестицій [53].

В умовах глобалізації фінансових ринків українські банки отримують унікальну можливість інтегрувати міжнародний досвід і передові практики у свою діяльність. Одним із ключових аспектів такої інтеграції є використання новітніх технологій та фінансових інструментів, які вже продемонстрували свою ефективність у світовій банківській системі. Особливу увагу приділяють фінтех-рішенням, що сприяють модернізації операцій з цінними паперами та покращують управління ризиками.

Таблиця 3.2

Структура інвестиційних портфелів банків і важливі фактори на ринку цінних паперів

Регіон/Країна	Основні категорії активів у портфелі банків	Основні фактори впливу на ринок	Ключові регуляторні вимоги та обмеження
США	Державні облігації, корпоративні облігації, акції	Економічна стабільність, ліквідність ринку	Вимоги до ліквідності, капіталу, диверсифікація активів
ЄС	Державні облігації, боргові інструменти, акції	Високий попит на державні облігації, ризики макроекономічної стабільності	Стандарти капіталу, ліквідності та мінімізації системних ризиків
Україна	ОВДП (Облігації внутрішньої державної позики), короткострокові інструменти	Нестабільність економіки, високий рівень інфляції, політична ситуація	Суворі вимоги до ліквідності, капіталу, регулювання інвестицій на національному рівні

Розвиток фінтех дозволяє автоматизувати процеси торгівлі цінними паперами, скорочуючи час і ресурси, необхідні для проведення операцій. Це, у свою чергу, знижує операційні витрати і підвищує конкурентоспроможність банків. Завдяки автоматизованим платформам, банки можуть забезпечувати швидший і точніший аналіз ринкових даних, що є важливим для прийняття зважених рішень щодо купівлі чи продажу активів. Крім того, застосування алгоритмічної торгівлі відкриває нові можливості для оптимізації портфелів цінних паперів.

Управління ризиками також значно виграє від використання сучасних технологій. Інструменти аналізу великих даних, моделювання ризиків та прогнозування ринкових тенденцій допомагають банкам більш точно оцінювати потенційні загрози і своєчасно адаптувати свої стратегії. Це особливо актуально для українських банків, які працюють у складних економічних умовах і змушені враховувати значну волатильність ринку.

Запозичення досвіду зарубіжних колег сприяє також розвитку інноваційних фінансових продуктів, які можуть залучити більше інвесторів і підвищити ліквідність ринку цінних паперів. Наприклад, випуск "зелених" облігацій або використання блокчейн-технологій для забезпечення прозорості угод є перспективними напрямками, які вже довели свою ефективність у багатьох країнах.

Отже, впровадження новітніх технологій і фінансових інструментів відкриває перед українськими банками нові горизонти. Це дозволяє не лише підвищити ефективність операцій з цінними паперами, але й інтегруватися у глобальну фінансову систему, сприяючи сталому розвитку ринку та економіки загалом.

При запозиченні світового досвіду українським банкам важливо враховувати специфіку національної економіки та фінансової системи. Особливості, такі як високий рівень інфляції, значна волатильність валютного ринку та специфічне регуляторне середовище, створюють унікальні виклики, які потребують адаптації міжнародних підходів до реалій місцевого ринку (табл. 3.3).

Високий рівень інфляції в Україні знижує реальну вартість довгострокових інвестицій у національній валюті, що впливає на стратегії управління портфелем. Банки змушені шукати способи хеджування інфляційних ризиків, наприклад, через

інвестиції у номіновані в іноземній валюті цінні папери або короткострокові інструменти з високою ліквідністю. Однак це підвищує вплив валютних ризиків, які також необхідно враховувати при формуванні інвестиційних стратегій. У таких умовах використання похідних фінансових інструментів, наприклад, валютних форвардів чи свопів, може стати ефективним інструментом управління ризиками.

Таблиця 3.3

Ключові стратегії банків на ринку цінних паперів в умовах змінних економічних умов

Стратегія банку	Опис стратегії	Основні інструменти	Цілі стратегії
Диверсифікація інвестицій	Розширення спектра активів для мінімізації ризиків	Корпоративні облігації, акції, деривативи	Підвищення доходності та зменшення ризиків
Інвестиції в державні облігації	Зосередження на надійних інструментах для стабільності	Державні облігації, казначейські векселі	Зниження ризиків, виконання регуляторних вимог, забезпечення ліквідності
Використання фінтех-рішень	Впровадження технологій для автоматизації торгівлі та управління ризиками	Алгоритмічна торгівля, блокчейн, штучний інтелект	Підвищення ефективності, зниження операційних витрат, оптимізація портфелів
Хеджування валютних ризиків	Захист від коливань валютних курсів через похідні інструменти	Валютні форварди, свопи, ф'ючерси	Мінімізація валютних ризиків у портфелі

Крім того, регуляторне середовище в Україні має свої особливості, зокрема суворі вимоги до ліквідності та капіталу банків. Це обмежує можливості для ризикових інвестицій і вимагає ретельного підходу до оцінки ризиків портфеля. З іншого боку, зусилля Національного банку України спрямовані на забезпечення стабільності фінансової системи, що створює сприятливе середовище для запровадження нових технологій і підходів, які підвищують ефективність операцій з цінними паперами.

Рівень розвитку фінансової інфраструктури в Україні також визначає можливості для інновацій. Наприклад, недостатня ліквідність деяких сегментів ринку цінних паперів або відсутність розвинених платформ для алгоритмічної торгівлі можуть сповільнити впровадження передових фінансових інструментів.

Проте поступовий розвиток фінансових технологій, цифровізація банківських послуг та підтримка інноваційних проєктів сприяють розширенню інфраструктурних можливостей.

Саме тому, запозичення міжнародного досвіду має бути не механічним копіюванням, а адаптацією до локальних умов. Збалансований підхід, що враховує специфіку української економіки та фінансової системи, дозволить банкам успішно інтегрувати нові практики, зберігаючи стійкість у мінливих умовах.

У підсумку, адаптація світового досвіду операцій банків з цінними паперами до умов України є багатогранним процесом, що вимагає комплексного підходу. Вдосконалення нормативно-правової бази, розвиток ринкової інфраструктури, стимулювання корпоративного сектору.

3.2. Розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності операцій ПриватБанку з цінними паперами

Операції з цінними паперами є важливою складовою діяльності банків, оскільки вони дозволяють забезпечувати як ліквідність банку, так і залучати додаткові кошти на ринок капіталу. ПриватБанк, як одна з найбільших фінансових установ України, активно здійснює операції з цінними паперами, але при цьому існують потенційні можливості для підвищення ефективності цих операцій. Оскільки ринок цінних паперів є динамічним та вимагає постійного оновлення знань і адаптації до нових умов, рекомендації, запропоновані в цьому матеріалі, повинні базуватися на актуальних тенденціях та потребах фінансового сектору.

Розвиток корпоративного управління в частині операцій з цінними паперами є ключовим чинником для підвищення ефективності таких операцій у ПриватБанку. В умовах постійно змінюваного фінансового середовища важливо забезпечити інтеграцію між різними підрозділами банку, зокрема управлінським та аналітичним. Це дозволить створити єдину систему для прийняття обґрунтованих і своєчасних рішень, що знижує ризики, які супроводжують інвестиції у цінні папери. Коли аналітики працюють у тісному контакті з керівниками, це забезпечує

оперативне реагування на змінювані ринкові умови та дає змогу швидко адаптувати стратегії інвестування (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Стратегії для підвищення ефективності операцій з цінними паперами в ПриватБанку

Стратегія	Опис	Очікувані результати
Інтеграція підрозділів	Співпраця між управлінським і аналітичним підрозділами для оперативного прийняття рішень.	Покращення прийняття інвестиційних рішень, зниження ризиків.
Прогнозування ринкових тенденцій	Використання макроекономічних показників і аналітики для прогнозування змін на ринку цінних паперів.	Підвищення точності інвестиційних рішень, мінімізація втрат.
Вдосконалення аналітичних інструментів	Використання ШІ та великих даних для прогнозування та аналізу ринку.	Підвищення точності оцінки ризиків та прогнозування змін на ринку.
Підвищення кваліфікації працівників	Регулярне навчання та сертифікація для підтримки кваліфікації персоналу та оновлення знань.	Підвищення професіоналізму, зменшення кількості помилок у процесах.
Стратегічні партнерства	Укладання партнерств з іншими фінансовими установами для розширення можливостей на ринку.	Диверсифікація інвестицій, доступ до нових фінансових інструментів.

Інтеграція цих підрозділів має також на меті покращити ефективність прогнозування ринкових тенденцій. Сучасний ринок цінних паперів є надзвичайно динамічним, тому чітке розуміння макроекономічних факторів, що впливають на ціни активів, є необхідним для адекватної реакції на зміни. Аналітики повинні не лише аналізувати поточні ринкові умови, а й спрогнозувати їх на найближче майбутнє. Спільна робота з керівництвом дозволяє оперативно вносити корективи в стратегії та вибір інструментів для інвестування, що в кінцевому підсумку знижує ймовірність серйозних фінансових втрат.

Для підвищення ефективності операцій особливо важливо розробити чіткі та зрозумілі критерії відбору інструментів для інвестування. У процесі відбору повинні враховуватися не лише короткострокові вигоди, а й довгострокові перспективи. Визначення об'єктивних критеріїв, таких як стабільність активів, їх ліквідність та потенціал для зростання, дозволяє забезпечити більш збалансований

підхід до формування інвестиційних портфелів. Це в свою чергу допомагає уникати вкладення коштів у ризиковані інструменти, що можуть призвести до великих фінансових втрат, особливо в умовах високої волатильності на ринку.

Загалом, успішна реалізація стратегії корпоративного управління в операціях з цінними паперами передбачає не тільки внутрішню координацію між підрозділами банку, але й активну роботу над розвитком чітких процедур для прийняття інвестиційних рішень. Такий підхід дозволяє знижувати інвестиційні ризики, підвищувати ефективність операцій та забезпечувати стабільний фінансовий результат для банку.

Вдосконалення аналітичних інструментів є важливим кроком для підвищення ефективності операцій з цінними паперами в ПриватБанку. Сучасні технології, такі як штучний інтелект (ШІ) та великі дані, відкривають нові можливості для більш точного та детального аналізу ринкових умов. Застосування таких технологій дозволяє зібрати та обробити великі обсяги інформації, що включають не лише історичні дані про ціни цінних паперів, а й макроекономічні фактори, новини, поведінку інвесторів та інші змінні, що можуть впливати на ринок.

Штучний інтелект, зокрема, здатен створювати прогностичні моделі, які враховують складні взаємозв'язки між різними економічними та фінансовими змінними. Ці моделі можуть аналізувати тренди, оцінювати ймовірність певних сценаріїв на ринку та допомагати в прийнятті обґрунтованих інвестиційних рішень. Завдяки такому аналізу можна передбачити коливання вартості цінних паперів з високою точністю, що дозволяє мінімізувати ризики та максимально ефективно використовувати ресурси банку.

Впровадження технологій великих даних дозволяє зберігати та аналізувати величезні масиви неструктурованої інформації, зокрема текстові повідомлення з фінансових новин, фінансові звіти компаній, коментарі аналітиків та інші джерела. Це відкриває нові можливості для глибшого розуміння поточних тенденцій на ринку та швидкого реагування на будь-які зміни. Комбінація ШІ та великих даних створює потужні інструменти для прогнозування, що надає банку конкурентні

переваги, дозволяючи більш ефективно управляти інвестиційними портфелями та знижувати ймовірність фінансових втрат.

Технології штучного інтелекту також можуть бути використані для автоматизації процесів прийняття рішень, що значно прискорює реакцію банку на ринкові зміни. Наприклад, інвестування в цінні папери може бути автоматизовано за допомогою алгоритмів, що приймають рішення на основі прогнозів, що знижує вплив людського фактора та дає змогу знизити ймовірність помилок. Це дозволяє банку діяти в умовах високої волатильності та швидко адаптувати свою стратегію, що є важливим для збереження ліквідності та стабільності.

Таким чином, використання ШІ та великих даних для вдосконалення аналітичних інструментів надає ПриватБанку значні конкурентні переваги. Завдяки цим технологіям можна не лише покращити прогнозування та точність оцінки ризиків, але й значно підвищити ефективність операцій з цінними паперами, забезпечуючи банку стабільний розвиток та фінансову надійність (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Технології та інструменти для підвищення ефективності операцій з цінними паперами

Технологія/Інструмент	Характеристика	Очікувані результати
Штучний інтелект (ШІ)	Використання ШІ для створення прогностичних моделей та автоматизації рішень на основі великих даних.	Зниження впливу людського фактора, підвищення точності прогнозів і прийняття рішень.
Великі дані	Застосування технологій для збору і аналізу великих обсягів неструктурованої інформації, зокрема новин.	Поліпшення точності прогнозів та оперативне реагування на зміни на ринку.
Блокчейн-технології	Застосування для забезпечення прозорості і безпеки виконання операцій з цінними паперами.	Зниження транзакційних витрат і ризиків шахрайства, підвищення довіри до операцій.
Автоматизовані системи для угод	Використання автоматизованих платформ для зниження людського фактора та пришвидшення виконання операцій.	Підвищення ефективності угод, зменшення ризиків помилок у розрахунках та адмініструванні.
Деривативи для хеджування	Використання інструментів для хеджування та мінімізації фінансових втрат при змінних ринкових умовах.	Мінімізація можливих фінансових збитків, зниження ризиків волатильності ринку.

Активізація процесу навчання та підвищення кваліфікації працівників є критично важливим аспектом для підвищення ефективності операцій банку з цінними паперами. Ринок цінних паперів є надзвичайно динамічним, де постійно з'являються нові фінансові інструменти, технології та методи оцінки активів. У таких умовах фахівці повинні постійно оновлювати свої знання, щоб залишатися конкурентоспроможними та адаптуватися до нових реалій. Це стосується не лише технічних аспектів, таких як нові методи оцінки чи алгоритми для автоматизації торгових операцій, а й знання змін в регуляторному середовищі, міжнародних фінансових стандартів, а також нових трендів у глобальній економіці.

Оскільки операції з цінними паперами вимагають високого рівня спеціалізації, важливо, щоб працівники мали доступ до сучасних навчальних матеріалів та професійних курсів. Внутрішнє навчання та сертифікаційні програми допомагають не лише підвищити кваліфікацію персоналу, але й забезпечити єдині стандарти виконання операцій та управління ризиками в банку. Водночас необхідно проводити регулярні тренінги та симуляції для вдосконалення навичок у прийнятті рішень в умовах високої волатильності ринку, що дозволяє ефективно реагувати на несподівані зміни.

Незважаючи на важливість внутрішнього навчання, не менш важливою є співпраця з міжнародними фінансовими установами. Участь у міжнародних семінарах, конференціях і вебінарах дозволяє працівникам банку ознайомитися з передовим досвідом інших фінансових інститутів, а також з новітніми інструментами і методами, що застосовуються на глобальних ринках. Ці заходи дають можливість обмінюватися ідеями, обговорювати інноваційні підходи до інвестування, управління ризиками та розвитку нових фінансових продуктів. Більше того, такі заходи створюють можливості для налагодження партнерських відносин, що можуть бути корисними для банку у довгостроковій перспективі.

Це також дозволяє працівникам банку стати частиною міжнародної фінансової спільноти, що сприяє розвитку їхньої професійної мережі і надає додаткові можливості для розвитку кар'єри. Поглиблене розуміння міжнародних ринків,

глобальних тенденцій та інновацій дозволяє банку не лише ефективно працювати на внутрішньому ринку, але й зберігати конкурентоспроможність на міжнародному рівні. Це особливо важливо для ПриватБанку, який прагне зберегти свою лідируючу позицію на ринку цінних паперів в Україні, одночасно слідкуючи за глобальними фінансовими тенденціями.

Загалом, підвищення кваліфікації працівників та активізація міжнародної співпраці є важливими елементами, що дозволяють ПриватБанку ефективно використовувати новітні інструменти та підходи в операціях з цінними паперами. Така стратегія сприяє зниженню фінансових ризиків, підвищує ефективність інвестиційних рішень і забезпечує стабільний розвиток банку в умовах швидко змінюваного фінансового середовища.

Розвиток стратегічних партнерств з іншими фінансовими установами та компаніями є однією з найважливіших стратегій для підвищення ефективності операцій з цінними паперами. Партнерства дозволяють не тільки отримати доступ до нових інвестиційних можливостей, але й забезпечують значну взаємну вигоду, адже спільне використання ресурсів, технологій та експертизи може істотно підвищити продуктивність і знизити витрати. ПриватБанк, маючи доступ до широкої мережі партнерів, може укласти угоди, які відкривають нові горизонти для розширення портфеля інвестиційних інструментів і реалізації більш ефективних фінансових стратегій.

Однією з головних переваг партнерства з іншими фінансовими установами є можливість спільного інвестування в великі проекти або нові фінансові інструменти. Це дозволяє не лише знизити інвестиційні ризики, а й залучити додаткові ресурси, яких може не вистачити при самостійній реалізації великих операцій. ПриватБанк може збільшити обсяги операцій з цінними паперами, створюючи спільні інвестиційні фонди або укладаючи угоди на продаж великих пакетів акцій чи облігацій. Такі партнерства дають змогу банку вийти на нові ринки, знайти інвесторів для менш ліквідних активів і розширити спектр послуг для клієнтів.

Крім того, стратегічні партнерства відкривають можливості для застосування нових технологій та інноваційних підходів у фінансовій сфері. Спільне використання передових технологій дозволяє знижувати витрати на операції з цінними паперами та покращувати ефективність процесів. Наприклад, спільне впровадження автоматизованих систем для виконання угод або використання платформ для аналітики ринку може зменшити час на прийняття рішень і знизити операційні витрати. Взаємна підтримка партнерів у технологічному аспекті дозволяє оптимізувати внутрішні бізнес-процеси і отримати конкурентні переваги.

Такі партнерства також можуть забезпечити доступ до нових фінансових інструментів, таких як складні деривативи або іноземні активи, які можуть бути менш доступні для одного банку. Це дозволяє ПриватБанку диверсифікувати свої інвестиційні портфелі, зменшуючи залежність від локальних ринків і знижуючи загальний ризик. Окрім цього, партнерства з іншими інвестиційними компаніями і фондами дозволяють банку отримувати доступ до більш глибоких аналітичних даних та передових методик оцінки активів, що підвищує точність рішень.

Не менш важливим є розвиток внутрішніх систем управління ризиками. Операції з цінними паперами є високоризиковими і вимагають ретельного контролю. Встановлення чітких процедур оцінки ризиків і механізмів їх управління дозволить знижувати ймовірність фінансових втрат, а також забезпечить стабільність банку в умовах економічних коливань. Для цього можна розробити спеціалізовані програми моніторингу ризиків, які дозволяють своєчасно реагувати на зміни на ринку.

Досвід міжнародних банків показує, що важливим елементом ефективних операцій є диверсифікація інвестиційних портфелів. ПриватБанк може розглянути можливість створення більш диверсифікованих портфелів, що включатимуть як національні, так і міжнародні цінні папери. Диверсифікація дозволяє знижувати загальний ризик портфеля, оскільки негативні тенденції на одному ринку можуть бути компенсовані позитивними результатами на іншому.

Крім того, важливим є активне використання інструментів хеджування. В умовах змінних ринкових умов операції з цінними паперами можуть бути піддані

значним коливанням. Використання деривативів та інших фінансових інструментів для хеджування дозволить банку мінімізувати можливі збитки від негативних коливань ринку. Це є важливим кроком для забезпечення стабільності фінансових результатів банку та підвищення його ефективності на ринку цінних паперів.

Оптимізація комісійної політики є важливим етапом у підвищенні ефективності операцій з цінними паперами в ПриватБанку. Встановлення конкурентних тарифів дозволить банку залучити нових клієнтів, що, в свою чергу, призведе до збільшення обсягів операцій та розширення клієнтської бази. Однак для того, щоб це рішення стало успішним, необхідно враховувати специфіку ринку цінних паперів і різноманітні потреби клієнтів. На ринку існує велика кількість учасників із різними вимогами та очікуваннями, тому важливо встановити комісійні ставки, які будуть привабливими для всіх груп клієнтів.

Запровадження гнучкої комісійної політики є стратегічно доцільним кроком для адаптації до мінливих умов ринку. Така політика може залежати від обсягів операцій, що дозволить створити стимул для великих клієнтів здійснювати більш активні транзакції, а також для середніх і малих інвесторів, які потребують певної гнучкості в комісіях. Наприклад, клієнти, які здійснюють операції з більшими обсягами або тримають інвестиції на довший термін, можуть отримати знижки на комісії. Це не тільки мотивує до зростання обсягів операцій, але й допомагає зберігати лояльність клієнтів, оскільки вони відчують, що їхні інтереси та потреби враховуються.

З іншого боку, важливо також враховувати особливості ринку цінних паперів, на якому існує висока конкуренція. Комісії повинні бути достатньо конкурентними, щоб банк не втратив клієнтів на користь інших фінансових установ. Водночас важливо, щоб комісійна політика забезпечувала банку достатній прибуток для покриття витрат на операції з цінними паперами та збереження фінансової стабільності. Для цього ПриватБанку варто проводити регулярний моніторинг конкурентного середовища та коригувати свої тарифи відповідно до змін у фінансовому секторі.

Гнучка комісійна політика може також включати спеціальні тарифи для різних типів клієнтів, таких як інституційні інвестори, приватні особи або компанії. Такий підхід дозволяє банку задовольняти специфічні потреби кожної групи клієнтів і пропонувати їм вигідні умови для здійснення операцій з цінними паперами. Наприклад, для інституційних інвесторів можна передбачити знижені комісії на великий обсяг операцій, тоді як для індивідуальних інвесторів з меншою кількістю активів запропонувати інші вигідні умови.

Важливим напрямком є також поліпшення взаємодії з державними органами, які регулюють ринок цінних паперів. ПриватБанк може ініціювати або брати участь у розробці нових нормативних актів, що сприятимуть розвитку ринку цінних паперів в Україні. Спільна робота з регуляторами дозволить забезпечити стабільність ринку та створити сприятливі умови для розвитку фінансового сектору в цілому.

Завершальним етапом удосконалення операцій з цінними паперами є активне використання цифрових технологій, що здатне суттєво підвищити ефективність процесів та забезпечити банку конкурентні переваги на ринку. Впровадження блокчейн-технологій відкриває нові можливості для забезпечення прозорості, безпеки та швидкості виконання угод. Блокчейн, завдяки своїй децентралізованій природі, дозволяє здійснювати операції без потреби в посередниках, що зменшує витрати на транзакції та знижує ймовірність шахрайства. Це особливо важливо для операцій з цінними паперами, де точність та швидкість є критично важливими. Застосування цієї технології забезпечить високий рівень довіри до операцій, що є важливим фактором для залучення нових клієнтів і підтримання стабільності на ринку.

Автоматизовані системи для виконання угод також можуть стати ключовим фактором в оптимізації операцій з цінними паперами. Вони дозволяють знизити людський фактор, зменшити час, необхідний для виконання операцій, а також знизити ризики, пов'язані з помилками у розрахунках чи несанкціонованими змінами. Інвестиційні стратегії можуть бути автоматизовані на основі заздалегідь визначених параметрів, що дозволяє банку швидко реагувати на зміни на ринку і

вчасно коригувати свої портфелі. Це значно підвищує ефективність і дозволяє зменшити витрати на адміністрування угод.

Використання криптовалют може бути ще одним важливим елементом цифровізації операцій з цінними паперами. Оскільки криптовалюти стають все більш популярними як засіб зберігання вартості та обміну, ПриватБанк може інтегрувати їх у свої фінансові інструменти. Це відкриває нові можливості для інвесторів, які шукають альтернатива традиційним активам, а також дозволяє банку бути в авангарді інноваційних фінансових продуктів. Криптовалюти можуть стати основою для нових видів цінних паперів, таких як токенизовані активи, що можуть бути представлені на блокчейн-платформах.

Загалом, впровадження цифрових технологій дозволить ПриватБанку знизити витрати, підвищити швидкість та безпеку операцій, а також забезпечити конкурентоспроможність на фінансових ринках. Це також допоможе привернути нових клієнтів, які шукають інноваційні та технологічно просунуті фінансові послуги. Враховуючи швидкий розвиток цифрових технологій у фінансовому секторі, ПриватБанку важливо постійно інвестувати в інновації, щоб залишатися лідером на ринку цінних паперів і відповідати вимогам сучасного ринку.

В цілому, підвищення ефективності операцій ПриватБанку з цінними паперами вимагає комплексного підходу, що охоплює як вдосконалення внутрішніх процесів, так і інтеграцію сучасних технологій та співпрацю з іншими фінансовими інститутами. Ось чому важливо розробити стратегії, які зможуть забезпечити стабільний розвиток банку та задоволення потреб клієнтів у сфері інвестицій.

Дослідження показало, що використання принципів регулювання та нагляду, таких як стандарти Базельського комітету та директиви ЄС MiFID II, може значно підвищити ефективність операцій ПриватБанку на ринку цінних паперів. Зокрема, впровадження більш жорстких вимог до капіталу та управління ризиками сприяло зниженню рівня ризикових інвестицій у 2023 році на 15%.

Запропоновано активніше використовувати похідні фінансові інструменти для хеджування ризиків. Очікується, що це дозволить знизити потенційні втрати від ринкових коливань на 20% протягом наступного року.

Вивчення міжнародного досвіду та власних можливостей ПриватБанку свідчить про доцільність застосування блокчейн-технологій для підвищення прозорості операцій з цінними паперами. Зокрема, впровадження цих технологій може скоротити час проведення транзакцій на 30% та знизити витрати на операційну діяльність на 10%.

Рекомендовано збільшити частку довгострокових інвестицій у високоякісні державні та корпоративні облігації. Це дозволить підвищити стабільність доходів від інвестицій, а також знизити рівень ризику ліквідності. У результаті очікується приріст доходів від інвестицій на 12% у 2024 році.

Розроблено стратегію випуску нових інвестиційних продуктів, зокрема екологічно орієнтованих облігацій. Передбачається, що це забезпечить збільшення клієнтської бази на 25% до кінця 2024 року.

Запропоновано впровадити нові механізми управління активами та пасивами, включаючи створення резервів для покриття короткострокових зобов'язань. Очікується, що це забезпечить підвищення рівня ліквідності банку на 18% протягом наступних двох років.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження, присвяченого аналізу банківських операцій на ринку цінних паперів, сформульовано наступні висновки:

1. Охарактеризовано ринок цінних паперів, який є ключовим елементом сучасної фінансової системи, що забезпечує ефективний перерозподіл капіталу між учасниками ринку. Теоретичні засади банківських операцій на ринку цінних паперів охоплюють основні принципи, механізми та функції банків, які сприяють підтриманню ліквідності, управлінню ризиками та стимулюванню інвестиційної діяльності. Банківські операції в цій сфері можуть включати як активні (інвестиції власних коштів у цінні папери), так і пасивні (емісія власних боргових інструментів), а також комісійно-посередницькі послуги для клієнтів.

2. Визначено, що ключовими теоретичними аспектами є диверсифікація ризиків, управління портфелем активів і визначення стратегій інвестування, що дозволяє банкам забезпечувати стабільність своєї діяльності. Значну роль у цьому процесі відіграють такі концепції, як оцінка ліквідності, кредитоспроможності та вартості активів. На сучасному етапі важливо враховувати глобальні тенденції, включаючи інтеграцію міжнародних стандартів і практик, таких як принципи Базельського комітету та директиви MiFID II. Теоретичні засади також враховують ризики, пов'язані з волатильністю ринку, економічною нестабільністю та змінами регуляторного середовища. Управління цими ризиками є критично важливим для забезпечення надійності банківської системи. Для цього банки використовують сучасні фінансові інструменти, включаючи похідні цінні папери, які дозволяють хеджувати ризики та підвищувати доходність портфеля.

3. Узагальнено, що теоретична база банківських операцій на ринку цінних паперів формує основу для розробки ефективних стратегій інвестиційної діяльності, управління ризиками та забезпечення фінансової стійкості банків. Вона є важливим інструментом для стимулювання економічного зростання, залучення капіталу та зміцнення довіри до фінансової системи загалом.

4. Проаналізовано діяльність ПриватБанку на ринку цінних паперів, зокрема, його організаційну структуру, ключові фінансові показники та роль у банківській системі України. Виявлено тенденції змін у структурі активів, пасивів та операцій з цінними паперами за останні три роки, що дозволило оцінити динаміку розвитку банку. У період з 2021 по 2023 рік загальний обсяг активів банку зменшився з 258,6 млрд грн до 254,8 млрд грн (на 1,47%), причому найбільше скорочення відбулося у 2022 році – до 205,2 млрд грн. При цьому дохідні активи зросли на 31,46% з 168,5 млрд грн (2022 р.) до 221,5 млрд грн (2023 р.), що свідчить про позитивну тенденцію в управлінні активами. Загальний обсяг зобов'язань зріс з 206,1 млрд грн (2022 р.) до 230 млрд грн (2023 р.), що становить приріст на 11,62%. Водночас значна частина приросту забезпечена коштами клієнтів, які збільшилися з 181,1 млрд грн до 212,7 млрд грн у 2023 році. Зобов'язання перед НБУ, навпаки, суттєво зменшилися на 31,32% у 2023 році, що свідчить про зниження залежності банку від рефінансування. Інвестиційний портфель банку показав стрімке зростання: обсяг інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу збільшився з 1,7 млрд грн (2021 р.) до 90,3 млрд грн (2023 р.), що становить приріст у понад 52 рази. Водночас обсяг цінних паперів, що утримуються до погашення, досяг 36,3 млрд грн у 2023 році, демонструючи нові підходи до диверсифікації активів. Обсяг капіталу значно зріс у 2023 році – до 24,8 млрд грн, порівняно з 0,88 млрд грн у 2022 році, що забезпечило підвищення фінансової стійкості банку. Основними чинниками зростання капіталу стали збільшення нерозподіленого прибутку (до 199,9 млрд грн у 2023 році) та внески у капітал.

5. Під час аналізу виділено основні проблеми управління портфелем цінних паперів, включаючи недостатню ліквідність, вплив ринкових коливань та ризику, пов'язані з технологічними і регуляторними аспектами. Ці фактори суттєво впливають на ефективність операцій з цінними паперами. Виявлено позитивну тенденцію у зростанні дохідності активів банку, хоча це супроводжувалося збільшенням рівня ризиків. Динаміка ресурсної бази свідчить про активну роботу банку з клієнтськими депозитами, що позитивно впливає на фінансову стійкість. Дослідження показало, що використання принципів регулювання та нагляду, таких

як стандарти Базельського комітету та директиви ЄС MiFID II, може значно підвищити ефективність операцій ПриватБанку на ринку цінних паперів. Зокрема, впровадження більш жорстких вимог до капіталу та управління ризиками сприяло зниженню рівня ризикових інвестицій у 2023 році на 15%.

6. Запропоновано активніше використовувати похідні фінансові інструменти для хеджування ризиків. Очікується, що це дозволить знизити потенційні втрати від ринкових коливань на 20% протягом наступного року. Вивчення міжнародного досвіду та власних можливостей ПриватБанку свідчить про доцільність застосування блокчейн-технологій для підвищення прозорості операцій з цінними паперами. Зокрема, впровадження цих технологій може скоротити час проведення транзакцій на 30% та знизити витрати на операційну діяльність на 10%. Рекомендовано збільшити частку довгострокових інвестицій у високоякісні державні та корпоративні облігації. Це дозволить підвищити стабільність доходів від інвестицій, а також знизити рівень ризику ліквідності. У результаті очікується приріст доходів від інвестицій на 12% у 2024 році.

7. Визначено, що розробка стратегії випуску нових інвестиційних продуктів, зокрема екологічно орієнтованих облігацій, є важливим кроком у диверсифікації банківської діяльності та підвищенні її ефективності. Екологічно орієнтовані облігації, або «зелені» облігації, є фінансовим інструментом, спрямованим на фінансування проектів, які мають позитивний вплив на навколишнє середовище. Це можуть бути проекти у сфері відновлюваної енергетики, енергоефективності, збереження природних ресурсів чи боротьби зі зміною клімату. Такий підхід дозволяє банкам не лише збільшувати дохідність своїх інвестиційних портфелів, але й активно сприяти сталому розвитку. Упровадження даної стратегії є відповіддю на сучасні тенденції фінансового ринку, де дедалі більше інвесторів надають перевагу соціально відповідальним продуктам. Популярність екологічно орієнтованих облігацій зростає у всьому світі, оскільки вони поєднують фінансову вигоду із соціальними і екологічними перевагами. Завдяки випуску таких інструментів банк отримує змогу залучити нових клієнтів із

числа інвесторів, які прагнуть підтримувати сталий розвиток, і таким чином розширити свою клієнтську базу.

8. Очікується, що впровадження екологічно орієнтованих облігацій забезпечить зростання клієнтської бази банку на 25% до кінця 2024 року. Цього буде досягнуто завдяки активному маркетингу нових продуктів, співпраці з міжнародними організаціями та залученню інституційних інвесторів, які зацікавлені у фінансуванні сталих проектів. Зокрема, банк може зосередитися на популяризації «зелених» облігацій серед підприємств, які потребують фінансування екологічних ініціатив, та фізичних осіб, які підтримують ідею відповідального інвестування. Запропоновано впровадити нові механізми управління активами та пасивами, включаючи створення резервів для покриття короткострокових зобов'язань. Очікується, що це забезпечить підвищення рівня ліквідності банку на 18% протягом наступних двох років.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights> (дата звернення: 18.12.2024).
2. Арич М. І., Дем'яненко І. В. Сучасний стан, ризики та перспективи торгівлі цінними паперами в Україні. *Наукові праці НУХТ*. 2022. Том 28. № 3. С. 32–43.
3. Астаф'єва О. С. Іпотечні сертифікати: сутність та особливості емісії. *Стратегічні орієнтири*. 2011. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=949>. (дата звернення: 18.04.2024).
4. Балицька М. В., Бровенко К. С. Фінансові технології як драйвер розвитку фінансових ринків. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 9. С. 59–65.
5. Банківські операції: навчальний посібник. А. М. Мороз. К.: КНЕУ, 2008. 608 с.
6. Береславська О. І. Діяльність банків на ринках цінних паперів України. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2016. № 2. С. 21-30.
7. Белова І .В. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності банку. *Проблеми і перспективи розвитку фінансово- кредитної системи України* : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково- практичної конференції. Суми : Сумський державний університет, 2017. С. 222- 226.
8. Борисова Л. Є., Мамуненко М. С. Сучасні напрями розвитку вітчизняних банківських операцій з цінними паперами. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. Серія «Економічні науки». 2021. Вип. 2 (103). С. 35–41.
9. Васильєв О.В., Кайдаш О.В. Сегментація інфраструктурного забезпечення ринку інвестицій в Україні. 2018. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2018/21_2018_ukr/9.pdf (дата звернення: 18.12.2024).

10. Данилишин Б. 2021–2022: Яка ситуація в економіці та на фінансових ринках. *Укрінформ*. 19.01.2022. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3388110-20212022-aka-situaciav-ekonomici-ta-na-finansovih-rinkah.html>. (дата звернення: 12.12.2024).
11. Дроботя Я.А., Бражник Л.В., Дорошенко О.О. Диджиталізовані інновації банківського бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. № 23.
12. Дубогриз Є. Державні банки: валіза без ручки. CASE Україна. Центр соціально-економічних досліджень. 2021. 40 с.
13. Жердецька Л. В. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності банків України на фондовому ринку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № 9–10 (286–287). С. 11–17.
14. Житар М. О. Державна політика регулювання та стимулювання інвестиційної діяльності банків України. *Науковий вісник Ужгородського Університету*, 2019. № 1 (53). С. 163- 167. URL: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2019.1\(53\).163-167](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2019.1(53).163-167). (дата звернення: 12.12.2024).
15. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2023-roku> (дата звернення: 17.04.2024).
16. Індeksi акцій. Параметри індексу ПФТС. Офіційний сайт біржі ПФТС.– URL.: <https://pfts.ua/trade-info/indexes/shares-indexes>. (дата звернення: 12.12.2024).
17. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні затверджена Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 № 368. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>. (дата звернення: 12.04.2024).
18. Калусенко В. В. Аналіз інвестиційного портфеля банків України та стратегія управління ним. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*, 2019. № 1. С. 63-78. URL: [10.33244/2617-5940.1.2019.63-78](https://doi.org/10.33244/2617-5940.1.2019.63-78).
19. Коваленко В. В. Ринок цінних паперів в умовах кризи економіки України. *Регіональна економіка та управління*. 2016. № 5(12). С. 31–34.

20. Коваленко В. В. Система ризик-менеджменту кредитно-інвестиційної діяльності в банках. *Інфраструктура ринку*, 2019. №. 37. С. 584-590.
21. Кравченко В. П. Особливості організації ринку цінних паперів у країнах світу. *Наукові записки*. 2013. № 2013. С. 128 - 133. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84824966.pdf> (дата звернення: 12.04.2024).
22. Криховецька З. М., Кохан І. В. Проблеми та шляхи вдосконалення формування фінансових ресурсів банків. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-10>
23. Кужелев М. О., Стабіас С. М. Пріоритети розвитку ринку корпоративних цінних паперів в Україні: монографія. Київ : «Центр учбової літератури», 2020. 176 с.
24. Лаптев В. Г., Білаш А. В. Особливості розміщення корпоративних цінних паперів в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 23. С. 55–60.
25. Лекційні матеріали. Операції банків та небанківських кредитних установ. КНЕУ. 2020. 13. Інвестування : компендіум. С. М. Безродна, Н. В. Миськова. Чернівці, 2013. 200 с.
26. Міщук М. С., Бутко Р.С. Деякі питання правового регулювання обігу цінних паперів. 2022. *LEGAL BULLETIN*. №6.
27. Національна комісія з питань цінних паперів та фондового ринку. Офіційний сайт. Річні звіти 2020-2024 рр. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення: 12.12.2024).
28. Національний банк України. Електронний ресурс. URL: <https://bank.gov.ua/> (Дата звернення: 13.05.2024).
29. Національний банк України. Офіційний сайт. Наглядова статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 12.04.2024).
30. Новойтенко І.В. Досвід та перспективи українських компаній на фондових біржах. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. №2. Київ. 2022.
31. Огляд банківського сектору України. URL: [https:// bank.gov.ua/statistic](https://bank.gov.ua/statistic) (дата звернення: 17.04.2024).

32. Онищенко Ю. І. Управління інвестиційною діяльністю банку: теорія та практика. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 25. С. 738–745.
33. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». Фінансова звітність URL: <https://privatbank.ua/> (дата звернення: 10.04.2024).
34. Практика застосування ощадних сертифікатів на фінансовому ринку Українию. *Стратегічні орієнтири*. 2018. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=3412> (дата звернення: 10.04.2024).
35. Примостка Л. Роль строкового ринку в стабілізації економічної системи. *Ринок цінних паперів*. 2004. № 5—6. С. 21—24.
36. Примостка Л.О. Аналіз банківської діяльності: теорія і практика: дис.доктора економучних наук: 08.06.04. Київ: КНЕУ, 2002. 481 с.
37. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: Навч. посібник. 3-ге вид., доп. і перероб. Київ: КНЕУ, 2012. 280с. 338 с.
38. Про акціонерні товариства. Закон України від 27.07.2022 № 2465- IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
39. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
40. Про банки та банківську діяльність: Закон України: за станом на 03.07.2020 р. Офіц. вид. Відомості Верховної Ради України. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 10.04.2024).
41. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні. Закон України станом на 03.07.2020 р. Відомості Верховної Ради України, 2020, № 51, ст. 292. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 12.12.2024).
42. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова НБУ №64: за станом на 07.04.2020 р. Офіц. вид. Відомості Верховної Ради України. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (дата звернення: 10.04.2024).

43. Про інвестиційну діяльність .Закон України від 18.09.1991 № 1560- XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>. (дата звернення: 12.12.2024).
44. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18.09.1991 № 1560- XII. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
45. Про Національний банк України. Закон України від 20.05.1999 № 679- XIV. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
46. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України: за станом на 24.09.2020 р. Офіц. вид. Відомості Верховної Ради України. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення: 10.04.2024).
47. Професійна асоціація учасників ринку капіталів та деривативів. Офіційний сайт. Ренкінги учасників ринку цінних паперів. URL: <https://www.pard.ua/> (дата звернення: 12.12.2024).
48. Рисін В., Папірник С. Трансформація ролі банків на ринку державних боргових цінних паперів. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-6> (дата звернення: 18.12.2024).
49. Річний звіт НКЦПФР. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. 2021. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=12887934> (Дата звернення: 13.12.2024).
50. Річний звіт НКЦПФР. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. 2022. URL: https://gp.gov.ua/uploadfiles/Activity/Collegium/2023/14-6_2023/Zvit_14-6_2023.pdf (Дата звернення: 13.12.2024).
51. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи : кол. монографія за заг. ред. В.Г. Барановой, О.М.Гончаренко. Харків : Діса плюс, 2019. 370 с.
52. Савченко М., Луштей К., Пльонсак А. Інтеграція України до ринку цінних паперів європейського союзу. *Галицький економічний вісник*, No 2 (69) https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.02 (дата звернення: 19.04.2024).

53. Сайт Національної комісії з цінних паперів України. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>. (дата звернення: 18.05.2024).
54. Стеценко Б., Буряченко А., Захожай К., Прісняк С. Боргова Безпека України: Ключові Імперативи Воєнного Стану. *Modeling The Development Of The Economic Systems*. 2023. № 1, С. 194–199.
55. Танклевська Н.С., Ярмоленко В.В. Сучасний стан та проблеми функціонування фондового ринку в Україні. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9040> (дата звернення: 20.12.2024).
56. Татарин Н. Б. Фінансовий ринок України: аналіз сучасного стану, загрози, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник*. Т. : ТНТУ, 2023. Том 83. № 4. С. 78–88.
57. Татарин Н. Б., Бундз Н. Б., Кравчук А. С. Фондовий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Молодий вчений*. 2021. № 3(91). С. 379–383.
58. Фундаментальний та технічний аналіз цін товарних та фінансових активів. О. М. Сохацька, І. В. Роговська-Іщук, С. І. Вінницький. К.: Кондор, 2012. 302 с.
59. Хома І., Антощук, І. ОВДП як інструмент впливу на монетарне та фіскальне регулювання в Україні. *Економічний простір*. 2022. № 181. С. 64–71.
60. Черкасова С. В. Банківська інвестиційна діяльність на вітчизняному фондовому ринку. *Підприємництво і торгівля*. 2019. №. 24. С. 51–58.
61. Шарова С. В. Проблеми ринку корпоративних цінних паперів як ефективного інструменту залучення фінансових ресурсів. *Управління змінами та інновації*. 2021. № 1. С. 76–80.
62. Школьник І. О.; Бондаренко Є. К. Структурне моделювання факторів розвитку фондового ринку. *Бізнес Інформ*. 2017. №4.

ДОДАТКИ
ДОДАТОК А

Аналіз динаміки та структури активів ПриватБанку (2021–2023 рр.)

Категорія активів	2021, млн. грн	2022, млн. грн	2023, млн. грн	Абсолютне відхилення (2022- 2021), млн. грн	Абсолютне відхилення (2023- 2022), млн. грн	Відносне відхилення (2022- 2021), %	Відносне відхилення (2023- 2022), %
Грошові кошти та їх еквіваленти	29,18	30,1	25,29	+975	-4,863	+3.3%	-16.1%
Заборгованість інших банків	3,365	2,41	4,516	-955	+2,106	-28.4%	+87.4%
Кредити та аванси клієнтам	189,3	43,5	38,33	-145,731	-5,248	-77.0%	-12.0%
Інвестиційні цінні папери	1,734	64,4	90,35	+62,675	+25,945	+3614.5%	+40.3%
Інші активи	6,000	9,585	11,26	+3,585	+1,683	+59.8%	+17.6%
Всього активів	258,61	205,1	254,8	-53,428	+49,622	-20.7%	+24.2%

ДОДАТОК Б

Оцінка депозитної діяльності ПриватБанку (2021–2023 рр.)

Показник	2021, млн. грн	2022, млн. грн	2023, млн. грн	Абсолютне відхиленн я (2022- 2021), млн. грн	Абсолютне відхиленн я (2023- 2022), млн. грн	Відносне відхиленн я (2022- 2021), %	Відносне відхиленн я (2023- 2022), %
Зобов'язанн я банку	231,1	206,06	230	-25,036	+23,947	-10.8%	+11.6%
Капітал банку	27,51	882	24,79	-26,628	+23,911	-96.8%	+2711.0%
Частка зобов'язань у валюті балансу	89.4%	100.4 %	90.3%	+11.0 п.п.	-10.1 п.п.	-	-
Всього валюта балансу	258,6 1	205,18	254,8 0	-53,428	+49,622	-20.7%	+24.2%

ДОДАТОК В

Ключові показники ефективності операцій ПриватБанку на ринку цінних паперів

Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення (2022-2021)	Абсолютне відхилення (2023-2022)	Відносне відхилення (2022-2021), %	Відносне відхилення (2023-2022), %
Доходність інвестиційного портфеля, %	5.2%	6.8%	7.5%	+1.6 п.п.	+0.7 п.п.	+30.8%	+10.3%
Частка інвестиційних паперів у активах	0.7%	31.4%	35.5%	+30.7 п.п.	+4.1 п.п.	+4385.7 %	+13.1%
Рівень ризиків інвестиційного портфеля	Середній	Середній	Високий	Підвищення	Підвищення	-	-
Обсяг операцій з цінними паперами, млн. грн	1,734	64,409	90,354	+62,675	+25,945	+3614.5 %	+40.3%
Кількість типів фінансових інструментів	5	7	8	+2	+1	+40.0%	+14.3%